

Kristiansand
kommune

Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2020

Innhold

Forord	4
1.0 Innledning	5
2.0 Sammendrag.....	6
3.0 Sterkere sammen for barn og unge	7
4.0 Kvalitetsarbeidet innenfor våre satsingsområder	11
4.1 Inkluderende og mangfoldig	12
4.1.1 Laget rundt barna	13
4.1.2 Tidlig innsats	14
4.1.3 Livsmestring	17
4.1.4 Trygge relasjoner.....	19
4.1.5 Inkluderende fellesskap	23
4.1.6 Arbeid for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og krenkelser	30
4.1.7 Et sammenhengende læringsløp	33
4.1.8 Inkluderende språk og lesing	34
4.1.9 Livslang læring og mestring	35
4.1.10 Strategier og tiltak for å utvikle kvalitet	42
4.2 Skapende og kompetent.....	48
4.2.1 Målrettet arbeid for høyere deltakelse i utdanning og arbeidsliv	48
4.2.2 Videreutvikling av partnerskapet med UiA	50
4.3 Attraktiv og miljøvennlig.....	54
4.3.1 Bærekraftig utvikling med fokus på klima og miljø.....	54
5.0 Tilstandsrapport for grunnskolen	58
5.1 Læringsmiljø.....	58
5.1.1 Elevundersøkelsen	58
5.1.2 Mobbing på skolen	61
5.1.3 Spesialundervisning.....	63
5.2 Læringsresultater	65
5.2.1 Nasjonale prøver 5. trinn.....	65
5.2.2 Nasjonale prøver ungdomstrinn	69
5.2.3 Karakterer – matematikk, norsk og engelsk.....	75

5.2.4 Grunnskolepoeng	76
5.2.5 Skolebidrag 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn	77
5.3 Gjennomføring	78
5.3.1 Overgangen fra grunnskole til VGO	78
6.0 Oppsummering	79
7.0 Merknader til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019	80
8.0 Litteratur	85

Forord

2020 har vært et ekstraordinært år på flere måter, der etableringen av ny kommune og koronautbruddet har påvirket arbeidet i stor grad. Følgene av koronautbruddet er synlige på flere kvalitetsområder og kan spores i enkelte indikatorer, mens følgene av sammensmelting av tre kommuner og dannelsen av en ny, er vanskeligere å vurdere. Likevel er dette et viktig bakteppe når vi tar et tilbakeblikk på året som har vært.

Et særlig fokus har vært rettet mot sårbare barn og unge som det var behov for særlig oppfølging rundt. Under nedstengningen ble det gitt stedlig tilbud, og denne målgruppen har fått ekstra oppmerksomhet videre under pandemien i forbindelse all aktivitet og alle tjenester i oppvekst.

Kvaliteten på barnehagetilbudet har vært søkt opprettholdt, men i en periode var det nødvendig med redusert åpningstid. Samtidig var det kvaliteter i at barnehagene var i små grupper og ansatte hadde mer tid til å følge opp hvert enkelt barn.

Skolene gjennomførte et "digitalt kvantesprang" i forbindelse med nedstengning og var raskt på plass med digital fjernundervisning. Det ble gjort særlige tiltak i enkelte tilfeller for å sikre at alle barn hadde likeverdige muligheter for å delta i digital undervisning. Kompetansen er stadig videreutviklet og forbedret, men vi vet at digital undervisning aldri vil kunne erstatte stedlig undervisning.

Selv om 2020 har vært et år med mange utfordringer, har det også ført til utvikling på flere områder. FLiK- og Inkluderende læringsmiljø-satsingene ble videreført i den nye strategiplanen *Sterkere sammen for barn og unge*, og den viktigste lærdommen vi har fått, er kanskje at det har blitt tydeligere enn noen gang at vi blir *sterkere sammen*. Krisesituasjoner, omfattende organisatoriske endringer og komplekse utfordringer krever at vi drar i samme retning og samarbeider godt på alle nivå, helt fra politikere til administrasjon og ut i hver enkelt helsetjeneste, barnehage og skole der vi møter våre barn og unge.

Kristin Eidet Robstad
Oppvekstdirektør

1.0 Innledning

Kvalitetsmeldingen for 2020 oppsummerer status i kommunalområdet oppvekst etter det første året som ny storkommune. I løpet av året som har gått har kommunens planverk blitt utarbeidet. Vi har fått en ny samfunnsdel og strategiplan for oppvekst *Sterkere sammen for barn og unge*, ble vedtatt av bystyret 17.02.2021. Kvalitetsmeldingen rapporterer i hovedsak på strategiplan for oppvekst, og gir en status på arbeidet innenfor ulike utviklingsområder, samtidig som vi ønsker å rette blikket fremover for å se hvordan vi kan lykkes best mulig med arbeidet vårt innenfor de vedtatte strategier.

Meldingen bygger på samme struktur som strategiplan for oppvekst. I innledningen vises det til kommunalområdets formål og verdigrunnlag, som er fundamentet for arbeidet vårt. Deretter tar meldingen utgangspunkt i vedtatte satsingsområder og samfunns mål med tilhørende strategier som er særlig sentrale for oppvekst.

Det er fastsatt i opplæringsloven § 13-10 andre ledd at skoleeiere plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen som skal drøftes av skoleeieren, dvs. av kommunestyret. For at det skal framgå tydelig at kvalitetsmeldingen også oppfyller dette lovkravet, blir Tilstandsrapport for grunnskolen viet et eget kapittel (5.0).

Data fra før 2020 er kun knyttet til de gamle kommunene Kristiansand, Songdalen og Søgne, og det er derfor utfordrende å lage en presis beskrivelse av utviklingen over tid. For å utfylle bildet av status innenfor ulike utviklingsområder har vi funnet det nyttig å sammenligne oss med fylket, landssnitt og de andre ASSS-kommunene, der det finnes tilgjengelige data.

Oppdraget vi skal løse krever samhandling og samarbeid mellom alle aktører innenfor oppvekstområdet. Det er viktig at folkevalgte, ledere og ansatte har en felles forståelse for oppdraget, og at vi jobber sammen for et felles formål innenfor våre vedtatte strategier. Kvalitetsmeldingen er sentral i dette arbeidet og den skal gi et oppdatert kunnskapsgrunnlag som danner utgangspunkt for en bred drøfting om kvalitetsutvikling innenfor oppvekstområdet.

2.0 Sammendrag

Kvantitative data og kvalitativ informasjon forteller oss at de fleste barn og unge har en god oppvekst i Kristiansand. Elevundersøkelsen og læringsresultater viser at de fleste elever trives godt på skolen og har et godt utbytte av opplæringen. Statistikk for gjennomføring viser at flere elever fra Kristiansand gjennomfører videregående opplæring sammenlignet med mange andre regioner.

Samtidig vet vi at det er noen barn og unge som ikke finner sin plass innenfor fellesskapet. Mange barn og unge opplever usikkerhet rundt fremtiden og kjenner på forventninger om å prestere og være vellykket. Noen opplever utenforskap og mobbing, og at det er vanskelig å mestre livet. Det er også for mange barn og unge som ikke har et godt nok utbytte av opplæringen, og som derfor står i fare for å ikke klare å gjennomføre videregående opplæring og senere kunne ta del i arbeids- og samfunnsliv.

Pandemien har ført til en svært krevende situasjon for alle barn og unge, foreldre og ansatte. Det er ekstra bekymringsfullt at de mest utsatte og sårbare barna og familiene blir hardest rammet. Selv om alle ansatte har stått sammen og gjort en formidabel jobb i denne situasjonen kjenner vi ennå ikke fullt ut konsekvensene pandemien har ført til for barn og familier.

På tross av den krevende situasjonen vi er i, forteller informasjon fra kvantitative data og møtet med praksis oss at det gjøres mye bra arbeid innenfor oppvekstfeltet. Vi har klart å opprettholde et godt tilbud, og kontinuerlig vært i utvikling. Vi ser også mange eksempler på at pandemisituasjonen har ført til innovasjon, og at oppgaver løses på nye og mer hensiktsmessige måter enn før.

Vi ser likevel at det fremdeles er til dels stor variasjon mellom enheter og internt i enheter. Vi vet også at vi må bedre den tverrfaglige samhandlingen på tvers av tjenesteområder, og lykkes med å sette innsatsen inn tidligere for å sikre at alle barn, unge og familier får riktig støtte og hjelp på riktig tidspunkt.

For å skape et mer enhetlig tjenestetilbud, sikre samordnede tjenester og sørge for en kontinuerlig utvikling av kvaliteten i tjenestene, er det viktig at vi bygger videre på de erfaringene og den kunnskapen vi har fått gjennom pandemi-situasjonen. Året som har gått har gjort det tydeligere at for å lykkes med oppdraget må vi ha gode rutiner og systemer, og videreutvikle en samarbeidskultur der vi lærer sammen, og der vi i fellesskap kontinuerlig ser etter nye og bedre måter å løse oppgavene våre på.

3.0 Sterkere sammen for barn og unge

Strategiplanen *Sterkere sammen for barn og unge* følger opp og utdyper satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel *Sterkere sammen*.

Planen er også en videreføring av det mangeårige arbeidet fra satsingene *FLiK* og *Inkluderende læringsmiljø*, med å utvikle gode og trygge lærings- og oppvekstmiljø.

Alle våre innsatser er rettet et felles formål om at alle barn og unge skal oppleve at de er inkludert i fellesskapet.

Inkluderende fellesskap, livsmestring, læring og utvikling er sentrale fokusområder i dette arbeidet.

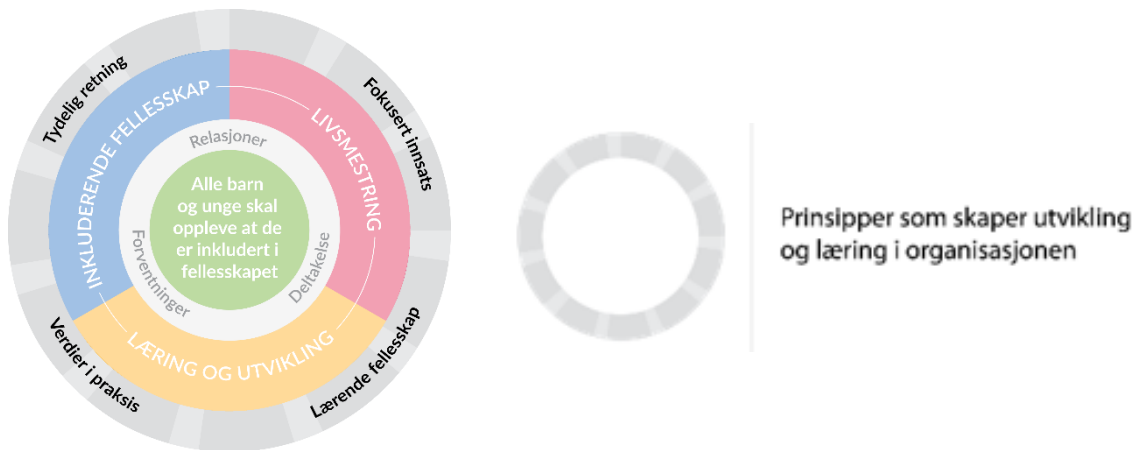
Et rammeverk for kvalitet og mestring

Strategiplanen er operasjonalisert i et digitalt rammeverk for kvalitet og mestring. Modellen som illustrerer rammeverket, viser en tydelig felles retning der barn og unges behov står i sentrum for alle ansattes handlinger. Modellen er designet som et hjul for å synliggjøre hvordan de ulike nivåene og elementene er gjensidig avhengig av hverandre for å skape sammenheng i arbeidet vårt. Verdier, mål, strategier og innhold i arbeidet blir konkretisert i beskrivelsene av de ulike elementene modellen består av.

Prinsipper som skaper læring og utvikling i organisasjonen

Verdier i praksis

Verdier i praksis handler om at ledere, ansatte, barn og foreldre begrunner valgene sine i felles holdninger, normer og verdier. Dette skal prege praksis og handlingene våre.

Kjerneverdier

- Likeverd
- Medvirkning
- Anerkjennelse

Alle barn og unge:

- har en absolutt verdi
- vil når de kan
- finner mening og deltar
- har noe å tilføre fellesskapet

Det finnes ikke vanskelige barn,
bare barn som har det vanskelig.

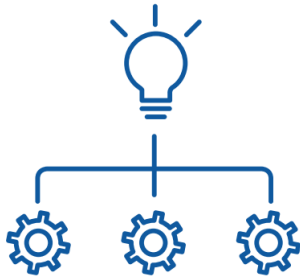
Framtidsbilde:

- Alle barn og unge vokser opp under kjærlige, trygge og omsorgsfulle vilkår
- Alle barn og unge utvikler et positivt selvilde og en trygg identitet
- Alle barn og unge opplever tilhørighet, trygghet og trivsel innenfor fellesskapet
- Alle barn og unge er aktive deltakere som opplever læring og utvikling innenfor fellesskapet
- Ingen opplever å bli mobbet, krenket eller å være utestengt fra fellesskapene

Fokusert innsats

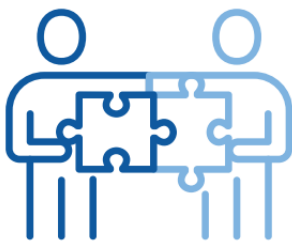
Å fokusere innsatsen handler om å prioritere det som er viktigst og unngå distraksjoner. Dette krever at vi har felles mål og utvikler felles holdninger, kunnskap og ferdigheter hos alle ledere og ansatte i oppvekst. I dette arbeidet er følgende tilnærminger og strategier sentrale:

Kapasitetsbygging er et overordnet prinsipp for å skape varig læring og varige endringer i organisasjonen. Det innebærer å utvikle felles verdier, ferdigheter, kompetanse og ny kunnskap, slik at en har en felles identitet, eierskap og motivasjon for å arbeide sammen om større endringer.

Innovativ og samarbeidsorientert ledelse innebærer at de som er lærende opplever mening, støtte og deltakelse i egen læringsprosess. For å lykkes med å skape varige endringer krever det innflytelse, deltakelse og aktørskap fra både barn, unge og voksne. Ansatte og ledelsen beveger seg fra å konsultere og informere hverandre til i større grad investere og delta i hverandres arbeid.

Tidlig innsats og god tverrfaglig samhandling mellom alle aktører innenfor oppvekst allerede fra svangerskapsomsorgen og gjennom hele oppveksten og utdanningsløpet er avgjørende for at vi skal lykkes med å inkludere alle barn i fellesskapet. Tilnærmingen i BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) legger til rette for bedre koordinering og samhandling i og mellom tjenestene.

Lærende nettverk er viktige for å skape kollektiv læring og endring gjennom erfaringsdeling, kollektiv refleksjon, tilgang til ny kunnskap, nye idéer og inspirasjon.

Kunnskap deles for at god praksis i organisasjonene ikke lukkes inne hos enkeltpersoner, men blir felles eiendom for flere som dermed kan dra nytte av den.

Lærende fellesskap

Lærende profesjonsfellesskap kjennetegnes ved at ledere og ansatte reflekterer over felles verdier og videreutvikler sin praksis. Lærende lederskap er avgjørende, der leder inviterer til å analysere nåsituasjonen, rette blikket fremover mot ønsket situasjon og sammen med de ansatte vurdere hvilke tiltak som vil fremme utvikling. Ledere har et særlig ansvar for å legge til rette for at alle får brukt sine sterke sider, oppleve mestring og utvikle seg.

Forutsetninger for å utvikle et lærende fellesskap er:

- *Gjensidig støtte og tillitt mellom ansatte.*
- *Felles retning og delte visjoner og verdier.*
- *Lærende møter med strukturerte samarbeidsmodeller.*
- *Fokus på å forbedre barn og unge sin trivsel, helse, læring og utvikling.*
- *Fokus på de ansattes vekst og profesjonelle utvikling.*
- *En undersøkende tilnærming og bruk av forskningsbasert kunnskap.*

4.0 Kvalitetsarbeidet innenfor våre satsingsområder

FNs bærekraftsmål er rammen for den strategiske utviklingen av Kristiansand. De forandrer måten å tenke på som kommune. De tre bærekraftdimensjonene økologisk, sosial og økonomisk bærekraft henger sammen og påvirker hverandre.

Bærekraftsmålene ligger til grunn for utfordringsbildet, satsingsområdene, forutsetninger og for hvordan kommuneplanen skal følges opp. På samme måte som de tre bærekraftsdimensjonene henger sammen og påvirker hverandre, må også kommuneplanens tre satsingsområder ses i sammenheng for å lykkes med å utvikle Kristiansand til et mer bærekraftig samfunn.

Beskrivelsen av kvalitetsarbeidet innenfor våre satsingsområder vil ta utgangspunkt i fire retningsmål med tilhørende strategier som er særlig sentrale for oppvekstområdet i perioden 2020-2024.¹

¹ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for 2019: 7. Kvalitetsmeldingen opererer med både overordnet mål og delmål for sektoren som aldri har vært oppe til politisk behandling i nye Kristiansand. Bystyret ønsker at det snarest mulig blir en politisk behandling og stadfesting av hvilke mål sektoren skal styres etter. Dette gjelder også mål for de andre sektorene i kommunen.

4.1 Inkluderende og mangfoldig

Satsingsområdet omhandler innsatsen for at alle barn og unge skal oppleve økt livskvalitet, mestring, tilhørighet, trygghet og inkludering. Det legges til rette for at alle kan delta likeverdig og aktivt i utvikling av lokalsamfunnet og viser hvordan kommunen vil utvikle en mangfoldig og helsefremmende by basert på tillit til hverandre.

Retningsmål – slik vil vi ha det:

- *I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.*
- *I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.*

Sentrale strategier - slik gjør vi det:

- *Sikre at barn og unge blir verdsatt som den de er, og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv.*
- *Sikre trygge relasjoner mellom barn og overfor voksne.*
- *Sikre nulltoleranse mot mobbing.*
- *Identifisere og tidlig sette inn tiltak for de som står i fare for å falle utenfor.*
- *Utvikle kvaliteten i barnehage og skole for livslang læring og mestring.*
- *Sikre at alle får et sammenhengende læringsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger.*

4.1.1 Laget rundt barna

I 2020 har vi etablert Familiens hus i fem bydeler, der formålet er å lykkes bedre med å sette inn tidlig innsats og lykkes bedre med tverrfaglig samhandling for å hjelpe barn og familier. På hvert hus er det etablert svangerskapsomsorg, helsestasjonstilbud, familieveiledning, psykolog (delt mellom hus), PPT og barnevern. Fysioterapi, ergoterapi, mobilt team og forebyggende avdeling er samlet sentralt, men samarbeider med bydelene om sine tjenester.

Våren 2020 ble det startet en organisasjonsutviklingsprosess der det ble utarbeidet et felles målbilde for alle ansatte i barn- og familietjenestene. I målbildet er det blant annet formulert brukermål² som alle ansatte jobber mot.

Arbeidet med å implementere samhandlingsmodellen BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) i barnehager og skoler startet i 2020.³ Samhandlingsmodellen øker fokus på tidlig handling ved uro for barn, og skal sikre bedre koordinert innsats mellom tjenestene. BTI-modellen sikrer også brukermedvirkning gjennom tett samarbeid og bruk av stafettlogg. BTI har en egen ressurside for ansatte, hvor det er lagt inn relevante verktøy og handlingsveiledere til bruk ved ulike problemstillinger, blant annet veiledning til hvordan man kan gjennomføre gode samtaler med barn og foresatte med formål om å etablere tillit. Noen barnehager og skoler har vært piloter som har prøvd ut BTI-modellen, og erfaringene fra pilotene brukes i arbeidet med å implementere BTI innenfor alle tjenestene i oppvekst.

² Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for 2019: 12. Bystyret mener at det skal være fokus på medvirkning som et ledd i inkludering og demokratiforståelse. Dette gjelder tiltak innenfor: Barnehage, barn og unges medvirkning, Elevrådet, Foreldre/foresatte-organisasjonene.

³ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for 2019: 15. Spesielt om et bredere felleskap. Organiseringen av oppvekst som direktørområde legger til rette for at det skal være et tettere faglig samarbeid mellom de pedagogiske miljøene og barne- og familietjenestene. Bystyret anbefaler at legges stor vekt på systematisk utvikling av dette arbeidet.

4.1.2 Tidlig innsats

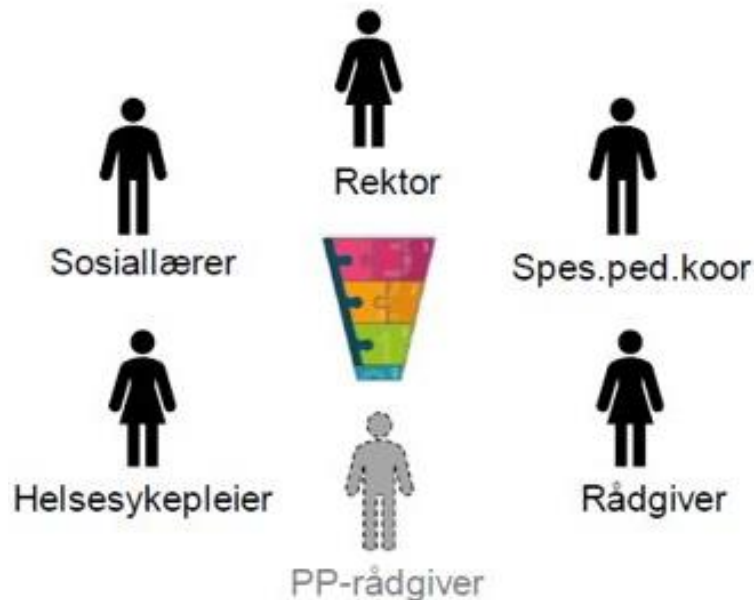
Svangerskapsomsorgen og helsestasjonen møter alle foreldre og barn tidlig, og intensjonen er å bli raskt oppmerksom på de familiene som har behov for mer støtte og hjelp.

Virkemidler som kartlegging av mors fødselsdepresjon og observasjon av nyfødte i samspill med foreldre er benyttet for å finne disse familiene (ved behov kan både svangerskapsomsorgen og helsesykepleiere forsterke tilbudet gjennom ekstra konsultasjoner, hjemmebesøk og tilbud om NBO). Avdekking gjøres på rutinemessige møter på helsestasjonen i kombinasjon med rapportering fra foreldre og etter hvert barnehage og skole.

I barnehage og skole er kvalitet i det systematiske arbeidet for å fremme barn og unges trivsel og utvikling et felles fokus. Kvantitativ informasjon fra elevundersøkelsen gir oversikt over kvaliteten i læringsmiljøet og elevenes trivsel både på skole-, trinn- og klassenivå, men hver enkelt elev følges også tett opp gjennom individuelle samtaler.

Resultater på kartleggingsprøver, nasjonale prøver og andre data knyttet til faglig utvikling er også rutinemessig gjenstand for drøftinger blant ansatte. Kvaliteten på arbeidet etter at vansker blir avdekket er avgjørende, og fokus på kontinuitet og forbedringer i oppfølgingsarbeidet rundt utfordringer som avdekkes er nødvendig. Dette krever tett samarbeid med de tjenester innenfor oppvekstområdet som PPT, barnevern, helsesykepleier, Mobilt Team og kommunens ressursteam for et trygt og godt skolemiljø. Noen enkeltsaker krever også et godt samarbeid med andre instanser som spesialisthelsetjenesten.

For at skolene skal lykkes med å identifisere og sette inn innsats tidlig og følge opp elever som har utfordringer på en god måte, er det viktig med god samhandling internt på skolene. Vi har derfor vektlagt arbeidet med å videreutvikle skolenes koordineringsteam der sentrale funksjoner som sosiallærer, spesialpedagogisk koordinator, helsesykepleier, rektor og eventuelle andre ressurspersoner deltar. PP-rådgiver og andre aktuelle samarbeidspartnere er kan også være deltakere i dette teamet.

Figuren viser sammensetningen av skolens koordineringsteam.

I barnehagen skjer denne type arbeid hovedsakelig internt i avdelings- og personalmøter. Barnehagene har faste kontaktpersoner i PP-tjenesten og blant helsesykepleiere på familiens hus. Det er ikke lagt til rette for faste møter mellom barnehagene og disse samarbeidspartnerne på enhetsnivå.

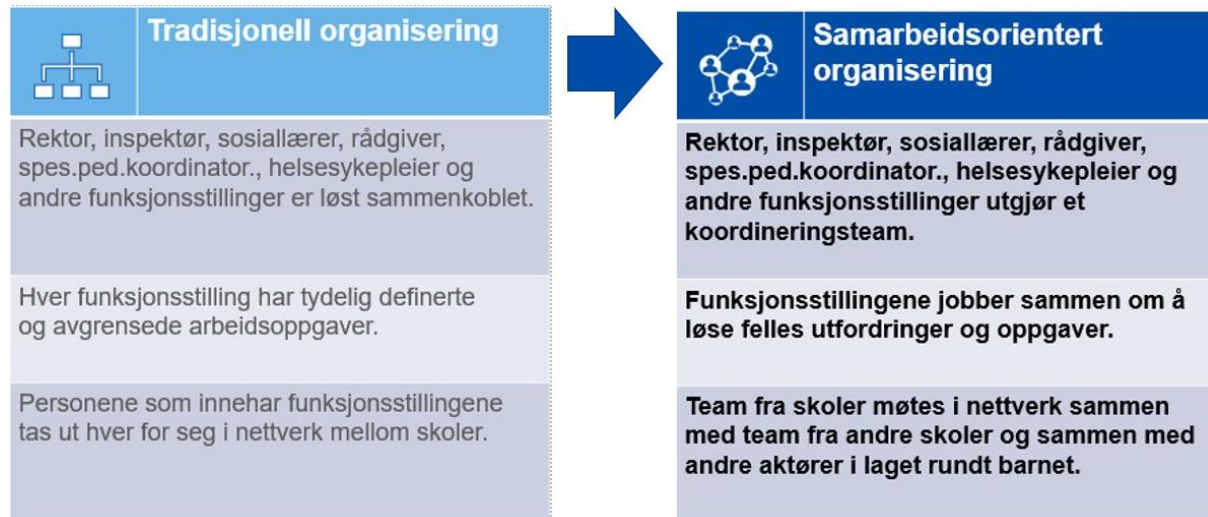
Barnehager og skoler har også mulighet for å løfte saker til Tverrfaglig Arena (TFA) i familiens hus. Her kan ansatte få veiledning fra en tverrfaglig sammensatt gruppe som består av representanter fra barnevern, PPT, mobilt team og helsetjenestene for barn og unge. Denne ordningen ble opprettet høsten 2020 og vil bli evaluert våren 2021.

Administrasjonen i oppvekst har igangsatt en prosess for at alle barnehager og skoler setter fokus på tverrfaglig samarbeid og systematisk arbeid med barn og elevers læringsmiljø.⁴ Ledere og sentrale ressurspersoner fra alle enheter har deltatt i *BTI-nettverk* der hovedfokus er tidlig innsats og god tverrfaglig samhandling.

⁴ Oppfølging av verbalvedtak i forbindelse med økonomiplan 2021-24: *Bystyret ber administrasjonen i oppvekst igangsette en prosess som fører til at flere skoler setter fokus på tverrfaglig samarbeid og systematisk arbeid med elevenes læringsmiljø. Modellen fra systemarbeidet på Grim skole er et godt eksempel på dette.* (Enst.)

De sentrale temaene vi har jobbet med på de første samlingene har vært å styrke ansattes kompetanse til å observere og tidlig avdekke om det er barn og elever som har behov for tettere oppfølging. Hvordan man jobber sammen internt på enhetene og med eksterne samarbeidende aktører for å følge opp barn og elever på en god måte, er også en sentral tematikk.

Figuren illustrerer forventningen vi har om at skolene skal bevege seg fra en tradisjonell organisering der sentrale funksjoner har tydelige definerte og avgrensede arbeidsoppgaver til en samarbeidsorientert organisering der ansatte løser oppgaver i fellesskap.

For å bedre kvaliteten i dette arbeidet er god ledelse, gode strukturer og en kultur for samhandling avgjørende. Gjennom nettverkssamlingene stiller administrasjonen forventninger til hvordan barnehagene og skolene skal følge opp arbeidet, og gir støtte gjennom å formidle ny forskningsbasert kunnskap og legge til rette for at enhetene kan dele erfaringer og kunnskap med hverandre. I det videre arbeidet vil vi også kople på sentrale aktører innenfor barn- og familietjenestene. Gjennom *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og Inkluderende praksis* som starter i 2021, får vi også mulighet til å starte et samarbeid med UiA omkring dette arbeidet.

Kommunen har også et samarbeidsprosjekt med UIA «Godt begynt», som har til hensikt å fange opp barn og familier med utfordringer på et tidlig tidspunkt for å forebygge dårlig psykisk helse.

4.1.3 Livsmestring

For at barn og unge skal bli verdsatt som den de er, og utvikle ferdigheter i å mestre eget liv, må alle voksne som er i kontakt med barn og unge arbeide godt med tilknytning og for å bygge gode relasjoner mellom voksne og barn. Dette arbeidet starter før barnet er født og fortsetter gjennom hele utdanningsløpet.

Gjennom kompetanseprogrammet *Kroppen er min!* har barnehagene fått god basiskunnskap og ferdighetstrening i å samtale med barn rundt temaet omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. Dette skal gi barnehageansatte bedre kunnskap i å oppdage, håndtere og melde fra om barn i vanskelige livssituasjoner.

Mangel på avdekking fører til at barn som befinner seg i en situasjon hvor risikoen for å bli skadet på områder som er helt sentrale for deres utvikling ikke oppdages. Kompetanse i avdekking av krenkelser, vold og seksuelle overgrep i barnehagen styrkes gjennom samtaleverktøyet *Kroppen er min!* Verktøyet gir barnehageansatte kompetanse til å kunne gjennomføre samtalegrupper med barn om de aktuelle temaene og praktisk trening i kommunikasjon med enkeltbarn om bekymringer og mistanker.

En annen hovedmålsetting med arbeidet er at det skal virke forebyggende gjennom at det kommer alle barn til gode, ikke bare utsatte barn. Temaene som tas opp gir mulighet for samtaler om konkrete erfaringer og følelser relatert til situasjoner der barna har opplevd ubehag, krenkelser eller blitt redde.

Samtalene foregår på barns premisser sammen med trygge voksne, og åpner opp for tema som mobbing, konflikter mellom foreldre, vold mot voksne, foreldre med rusmisbruk og/eller psykiske problemer. Barn kan leve eller ha levd med noe av dette, eller de snakker med andre barn som har disse erfaringene. Barnehagens bruk av samtaleverktøyet er derfor nyttig for alle barn, uavhengig av egenerfaring eller i hvilken grad de har opplevd krenkelser.

Barna lærer tidlig hva som er ok og ikke ok og om egne og andres grenser. Informasjonen barna får kan komme til nytte dersom de selv eller noen av deres venner utsettes for krenkelser, omsorgssvikt, vold eller seksuelle overgrep senere i barneårene. Dette kan hjelpe utsatte barn til å si ifra og få hjelp, samtidig som at barn som har fått denne kunnskapen kan bistå venner ved å fortelle hva som er lov og ikke lov, og at de må fortelle til en voksen de stoler på.

Foreldresamarbeidet ivaretas ved at barnehagen styrkes i sin kompetanse til å avholde foreldremøter om temaet, samt møte foreldres spørsmål, kommentarer og eventuelle motstand.

I skolen er fysisk og psykisk helse, levevaner, seksualitet og kjønn, rusmidler, mediebruk, og forbruk og personlig økonomi aktuelle områder innenfor temaet livsmestring. Verdivalg og betydningen av mening i livet, mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner, er temaer det skal arbeides med i alle fag. Gjennom læringsarbeidet skal elevene kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv. Temaet skal bidra til at elevene lærer å håndtere medgang og motgang, og personlige og praktiske utfordringer på en best mulig måte. Medvirkning og barn og elevs egen stemme har blitt vektlagt i arbeidet med å innføre ny læreplan, både på skolene og når skolene har deltatt i nettverk på tvers.

4.1.4 Trygge relasjoner

Tjenestene i oppvekst forsøker å ha kontinuerlig fokus på å skape trygge relasjoner mellom barn og voksne. Dette arbeidet begynner allerede før et barn blir født.

Som et tiltak for å få blivende foreldre tidlig inn i svangerskapsomsorgen, samt sikre et godt samarbeid om de gravide, gjennomførte kommunens jordmødre besøk på alle fastlegekontor i 2020. Gjennom godt samarbeid mellom fastleger og svangerskapsomsorg vil foreldre med behov for ekstra oppfølging kunne fanges opp på et tidligere tidspunkt enn i dag. Svangerskapsomsorgen og helsestasjonstilbud vil så kunne tilpasses individuelle forhold for å sikre god barselomsorg slik at starte blir god for barnet. Målsettingen er å få foresatte til å tone seg inn på barnets sitt emosjonelt, inngå i et utviklingsfremmende samspill med og sikre trygg tilknytning til barnet.

Tilbudet til førstegangsførelde har vært noe ulikt i de ulike bydelene. I 2020 ferdigstilte man derfor tiltaket *Fødsels- og foreldreforberedende kurs* som tilbys alle førstegangsfødende foreldre i kommunen. Kurset holdes i fellesskap av jordmor, fysioterapeut og familieveileder på Familiens hus i alle bydeler. Som følge av smittevernstiltak har man også prøvd ut gjennomføring digitalt, hvilket så langt har fått gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Arbeid med å skape gode relasjoner i barnehager og skoler

Trygge og gode relasjoner er avgjørende for å skape gode læringsmiljøer i barnehager og skoler. En god relasjon bygges ved at ansatte utvikler kvalitet i møtepunktene de har med barn og unge. Ansatte må vise varme, være omsorgsfulle og ha positive forventninger til alle barn og unge.

Pianta et al. (2012) vektlegger **emosjonell støtte** for å bygge gode relasjoner. De voksne må skape et *positivt klima* i gruppa eller klassen gjennom fysisk nærhet, positive samtaler, vennlighet, entusiasme, positive kommentarer og respektfull atferd. *Sensitivitet i kommunikasjonen* er viktig, og det handler om den voksnes evne til å oppfatte signaler fra barn og unge, sjekke ut eventuelle problemer, gi støttende responser, tilpasse tempoet i læringsarbeidet, hjelpe barn og elever når de har vansker og være bevisst på deres velvære. Emosjonell støtte handler også om at *de voksne tar barn og unges perspektiv* ved å vise fleksibilitet, følge ideer som kommer fra barn og elever, kople innholdet i læringsarbeidet til barn og unges livsverden, stimulere barn og unges selvledelse og autonomi og legge til rette for samarbeid.

For at ansatte kontinuerlig skal utvikle sine ferdigheter i å skape gode relasjoner er trening, veiledning og støtte fra ledelsen avgjørende. Dette utviklingsarbeidet skjer gjennom at ansatte lærer nytt fagstoff i fellesskap, prøver ut ny praksis, kartlegger og observerer, og veileder hverandre i praksissituasjoner. For at kvaliteten på dette arbeidet skal være god er det viktig at ledelsen er tett på og er en pådriver og støtte.

Figuren viser hvordan ansatte jobber sammen om å utvikle og forbedre praksis kontinuerlig.

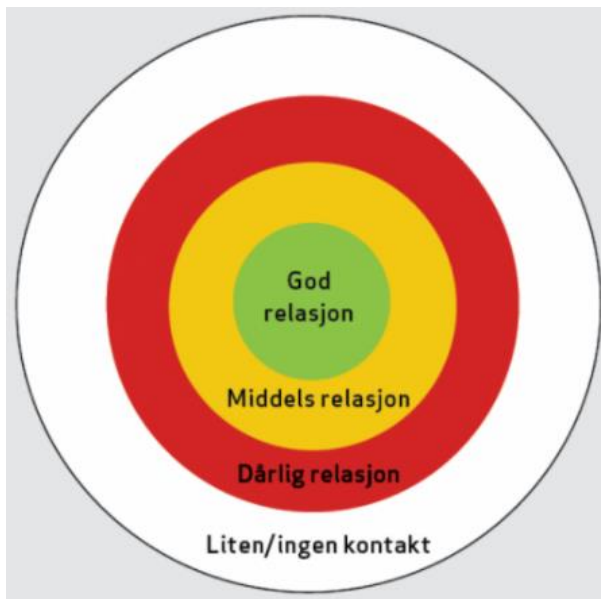
Barnehager og skoler får kvalitativ informasjon om barn og unges opplevelse av kvaliteten på relasjonene gjennom faste samtaler med barn, elever og foreldre. Skolen får også kvantitativ informasjon gjennom Elevundersøkelsen (se resultater i Tilstandsrapporten for grunnskolen). Barnehagene og skolene bruker denne informasjonen både for å gi god oppfølging til hvert enkelt barn og elev, og til å utvikle bedre kvalitet på gruppe-, avdeling-, klasse- og enhetsnivå.

I barnehagen er det viktig at de ansatte legger til rette for allsidig aktivitet og opplevelser som er med på å fremme vennskap og en følelse av tilhørighet blant barna. Å være en del av et fellesskap er mer enn bare å gå på samme avdeling, eller være i samme gruppe. Gjennom felles aktivitet og lek, samspill og samarbeid i mindre grupper, får barna tilgang på felles opplevelser, og kan lettere utvikle gode relasjoner og vennskap.

SFO er en svært viktig del av de yngste barnas skolehverdag. For at barn skal ha det godt på SFO er det viktigste at de blir møtt av trygge voksne som ser dem, og viser varme og omsorg.

Udir utvikler en ny nasjonal rammeplan for SFO som skal bidra til et mer likeverdig tilbud i skolefritidsordningen. Planen vil tre i kraft høsten 2021. I Kristiansand har vi etablert lærende nettverk for SFO-ledere for å styrke og utvikle det faglige innholdet i tjenesten, og for å skape et mer likeverdig tilbud.⁵

I nettverk for SFO-ledere har vi påbegynt et arbeid med å implementere verktøyet Relasjonssirkel for å jobbe med ansattes relasjonskompetanse og for å sikre at alle barn skal bli godt ivaretatt og oppleve å bli likt av de voksne.

Ansatte skal bruke verktøyet for å kartlegge sin relasjon til hvert enkelt barn, og vil da bli bevisst på om det er barn de har en dårlig relasjon til eller om det er barn de har liten eller ingen kontakt med.

Når ansatte ser på sine kartlegginger i fellesskap vil de oppdage om det finnes barn på SFO som ingen av de voksne har en god relasjon til eller om det finnes barn som ingen voksne ser eller har særlig kontakt med.

⁵ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 25. Som det skrives på side 22 i meldingen skal SFO ha et rikt tilbud av lek, kultur og fritidsaktiviteter, og ikke bare være et sted barn får tilsyn. I dagens SFO er det likevel stor variasjon i tilbudene barna får. I noen deler av kommunen har under halvparten av ansatte barnefaglig utdanning. Bystyret ber sektoren jobbe for å øke andelen ansatte i SFO med barnefaglig utdanning, for å gi ordningen et faglig løft på linje som den barnehagene og grunnskolene får.

Gjennom å få denne oversikten (eksempel under), kan leder og ansatte i fellesskap jobbe for å sikre at alle barn skal bli sett og for at alle barn skal ha voksne de har en god relasjon til. Leder og ansattes observasjon og veiledning av hverandre vil være sentralt i dette arbeidet.

Relasjonskartlegging SFO				
	Ansatt 1	Ansatt 2	Ansatt 3	Ansatt 4
Barn 1				
Barn 2				
Barn 3				
Barn 4				
Barn 5				
Barn 6				
Barn 7				
Barn 8				
Barn 9				
Barn 10				

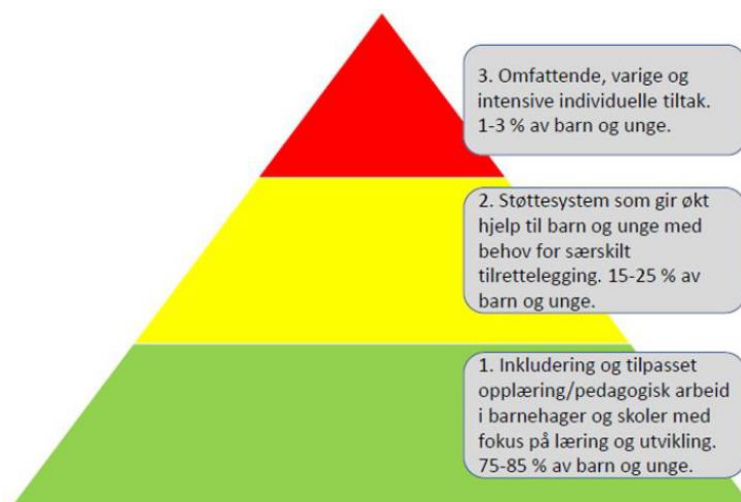
4.1.5 Inkluderende fellesskap

Alle barn og unge har rett til å være en betydningsfull deltaker i et inkluderende fellesskap som gir nødvendig omsorg, trygghet og trivsel, og den hjelp og støtte de har behov for. Alle barn skal få utvikle vennskap og delta i et sosialt fellesskap uavhengig av forutsetninger.

Barnehager og skoler utvikler inkluderende praksis i samarbeid med PPT

I Stortingsmelding 6 (2019-2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO* skapes det forventninger om at vi skal utvikle en PP-tjeneste som arbeider tettere på barna og elevene, og som arbeider forebyggende for å bidra bedre kvalitet både på det ordinære og det spesialpedagogiske tilbudet. PP-tjenesten skal styrke sin kompetanse og bygge kapasitet, slik at tjenesten blir bedre til å støtte barnehager og skoler. I stortingsmeldingen vektlegges det også at PP-tjenesten er en viktig del av laget rundt barnet og eleven.

I 2019 og 2020 ble prosjektet Fremtidens PPT gjennomført for å støtte barnehager, skoler og PPT til å kunne jobbe mer i tråd med føringene i stortingsmeldingen. Prosjektgruppa bestod av representanter fra barnehager, skoler og PPT, og utarbeidet et lokalt kunnskapsgrunnlag og kom med anbefalinger for hvordan vi kan videreutvikle samarbeidet mellom barnehager, skoler og PPT.

Modell for et helhetlig intervensjonssystem (Fox et al. 2010)

Modellen for et helhetlig intervensjonssystem (Fox et al., 2010) ble brukt som ramme å anbefale tiltak og aktiviteter som er rettet mot alle barn (grønn del) og mot barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging (gul del). Gjennom å

bedre kvaliteten på det ordinære tilbudet og utvikle et godt støttesystem som gir økt hjelp til barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging, vil behovet for omfattende, varige og intensive individuelle tiltak bli mindre.

På denne bakgrunn har prosjektgruppa laget anbefalinger for hvordan vi bør arbeide slik at vi får brukt vår kapasitet til i større grad å kunne jobbe forebyggende og med tidlig innsats, og skape bedre kvalitet både på det ordinære og det spesialpedagogiske tilbudet.

For å kunne gi alle barn et tilrettelagt tilbud i barnehagen, trenger personalet kunnskap om barnegruppens og enkeltbarns behov, trivsel og allsidige utvikling. God praksis er kjennetegnet ved at ansatte fortløpende observerer og vurderer barnets trivsel og allsidige utvikling med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og behov. Systematisk vurdering kan bidra til at de ansatte i større grad oppdager og avdekker på et tidlig tidspunkt om barna trenger ekstra oppfølging og støtte.

Det er nødvendig med et tett samarbeid mellom PP-tjenesten og barnehager for å sikre kvalitet i barnehagen som kan ivareta alle barn. Veiledning skiller seg ut som en metode PPT kan nytte i systemrettet arbeid og er et viktig bidrag i PP-tjenestens arbeid med tidlig innsats og kompetanseheving i barnehager.

Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barn som ikke har tilstrekkelig utbytte av det ordinære tilbudet tidlig hjelp og støtte i for eksempel språklige og sosiale ferdigheter. Hjelpen skal bidra til barnets utvikling og læring. Hjelpen skal også bidra til at barnet blir bedre rustet til å starte på skole og til at barnet får nødvendig hjelp, slik at barnets vansker blir avhjulpet på et tidlig tidspunkt.

Det er en sentral målsetting å redusere omfanget av spesialpedagogisk hjelp i barnehagen. Dette har bakgrunn i en systemteoretisk tilnærming, der man i stedet for å ta utgangspunkt i at barnets vansker er knyttet til, og har bakgrunn i særtrekk ved individet, heller tar utgangspunkt i at barnets utvikling formes av de omgivelsene som barnet er en del av, samtidig som barnet selv påvirker omgivelsene. Ved å skape trygge og gode inkluderende barnehagemiljø vil behovet for spesialpedagogisk hjelp bli mindre.

Trygge og gode læringsmiljø og en variert og godt tilpasset undervisning i skolen vil også gjøre at flere elever får utbytte av ordinær opplæring og at behovet for spesialundervisning blir mindre. Å flytte fokus fra eleven til læringsmiljøet er svært sentralt i dette arbeidet. I stedet for å ha fokus på elevens individuelle vansker ønsker vi å fokusere på hvilke forhold i læringsmiljøet man kan endre på for at eleven skal få utbytte av ordinær opplæring og være en del av fellesskapet. Sentrale forhold som påvirker rammene for den ordinære opplæringen er:

- **Læringsmiljøet i klassen** (struktur i undervisningen, regler og rutiner, støtte og tilbakemelding til elevene, forventinger til elevenes læring, læringskultur i klassen, støttende relasjoner mellom lærer og elever og mellom elevene.
- **Rammebetingelser** (elevtall, gutter/jenter, arbeidsmåter, læremidler, lærerdekning/kompetanse, organisering/gruppedeling, leksehjelp, samarbeid skole – hjem.

PP-tjenesten har fokus på å støtte og veilede skolene i arbeidet med å påvirke de sentrale faktorene i læringsmiljøet og i rammebetingelsene for at skolene skal kunne utvide rammene for ordinær opplæring, slik at flere elever skal få utbytte av denne, og oppleve å være inkludert faglig og sosialt. Systemarbeidet er også viktig for at PP-tjenesten skal kunne avdekke læringsvansker på et tidlig tidspunkt for at barn kan få hjelp tidlig og få utnyttet sitt potensial.

Det vil likevel alltid være noen elever som har behov for mer spesifikke tilpasninger og tiltak, og da ønsker man å skape best mulig kvalitet på denne hjelpen og legge til rette for at disse elevene i størst mulig grad mottar denne hjelpen innenfor klassefellesskapet. For å lykkes med dette arbeidet er det avgjørende med et godt samarbeid mellom skolen og PP-tjenesten.

Inkluderende fellesskap og trivselstiltak i skolen

Det å skape og opprettholde inkluderende fellesskaper er kontinuerlige prosesser. Disse prosessene skjer innenfor sosiale systemer der ingen opplever å være utenfor eller bli støtt ut.

To sentrale momenter i dette arbeidet er:

- Å legge til rette for meningsfull sosial og faglig deltakelse slik at alle får realisert sine potensialer for utvikling.
- Å sørge for den enkeltes opplevelse av likeverd på tvers av forutsetninger.

Pandemien viste oss i 2020 viktigheten av et fungerende «lag rundt barnet». Skolene brukte sine interne systemer for å ivareta de sårbare barna. Eksempler på dette var at sosiallærere kjørte hjem til elever og fikk dem med ut på tur, lærere og fagarbeidere strakk seg langt for individuell tilrettelegging og noen skoler etablerte enkle kontaktpunkter innenfor smittevernreglene.

Varierte sosiale aktiviteter på skolen styrker elevenes opplevelse av å være inkludert i fellesskapet. *Skolefrokost* og *Åpen skole* på Karuss er to eksempler på tilbud alle elevene kan delta på. Åpen skole er et tilbud en til to av dagene i skolens ferier der elever som vil kan komme på skolen for å være sammen for å lage god mat, spille spill eller være fysisk aktive. Elevene må være med å bidra sammen med de voksne. To elever på 9. trinn sier at «*Det er fint å ha noe å gjøre i ferien, få prate med folk og så avtaler vi kanskje noe mer*» og at «*nå tenker jeg mer positivt om skole*».

Skolen serverer frokost hver onsdag før skolestart.

To tiendeklassinger sier at «frokost gir krefter til læring, sier læreren vår, og vi tror jo på han!» og at «mange rekker ikke å spise hjemme og det er veldig sosialt og hyggelig med frokost på skolen».

Det viktige uteområdet

Barnehagen skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap.

Barna tilbringer mye av tiden utendørs, og uteområdets varierte utforming blir derfor viktigere enn noen gang. Her får de anledning til å stimulere motorikken. Løpe, hoppe, balansere, tumle og boltre, krype og klatre er noen av de grunnleggende kroppslige ferdighetene som fremmer lek og god helse.

Frileken dominerer utendørs, og leken er nøkkelen til læring og har avgjørende betydning for hjernens utvikling. De tre hovedfaktorene som påvirker lekens utbytte er de voksne, de andre barna og de materielle omgivelsene.

FAKTA:

25 % av oppholdstiden i grunnskolen består av egenorganisert tid eller såkalt friminutter.

Vår, sommer og høst er barnehagebarna utendørs gjennomsnittlig 70 % av åpningstiden, og i vintersesongen ca. 30 %.

Skolegården er først og fremst elevenes fristed og arena for lek, læring og sosiale relasjoner. Den har også betydning for fysisk aktivitet og motorisk utvikling. Utendørsarealene må være innbydende møteplasser med variert utforming og innhold, slik at de ulike aldersgruppene og begge kjønn finner det attraktivt å bruk dem.

Trivsel, glede, læring, mestring og opplevelse av egenverd er en målsetting, og skolegårdens utforming blir også viktig for målsettinger i den nye lærerplanen for grunnskolen.

Barn og unge involveres alltid når uteområdene planlegges. Muligheter drøftes og avklares for å imøtekomme barn og unges ønsker og behov.

Samarbeid med eksterne aktører omkring fritidsarenaer

Det foregår mye samarbeid med eksterne aktører for å gi barna mulighet til å delta i aktiviteter på fritidsarenaer. Noen eksempler på dette er samarbeidet med aktørene på Sommerskolen. I 2020 var disse Geitmyra, Vitensenteret, Cool Art, Knuden og Midt Agder Friluftsråd. Geitmyra er også samarbeidspartner for skolene. Kommunen har et samarbeid med Aquarama om prosjektet Svømmeglede. Alle elever på 3. trinn fikk gratis svømmekurs våren, og videre høsten på 4. trinn, i tillegg til gratis adgang i Aquarama Bad i hele 2020. Haraldvigen feriekoloni er kommunens ferietilbud for barn fra 7-13 år. Flere samarbeidsprosjekter er beskrevet på kommunens hjemmeside.

Bilde fra kommunens Sommerskole.

4.1.6 Arbeid for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og krenkelses
Endringen fra 2017 i Kapittel 9A i Opplæringsloven om elevenes skolemiljø
er omtalt i tidligere kvalitetsmeldinger. Tilsvarende fikk Barnehageloven 1.
januar 2021 endringer som gir barn rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Det
skal være nulltoleranse for krenkelses og mobbing og barnehagene skal drive
forebyggende arbeid. Barnehagen har en plikt til å sikre at barna har et trygt og
godt psykososialt barnehagemiljø - aktivitetsplikt. Loven presiserer fire delplikter
i denne aktivitetsplikten:

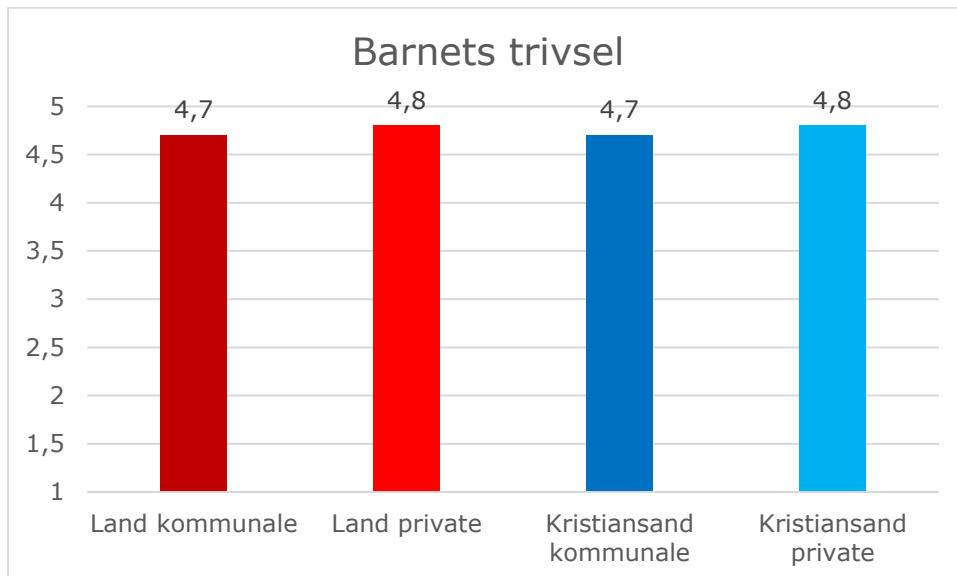
- Plikt til å følge med
- Plikt til å melde fra
- Plikt til å undersøke
- Plikt til å sette inn egnede tiltak

Dersom det er en voksen som krenker et barn, inntrener en skjerpet aktivitetsplikt.

Høsten 2020 ble det i samlinger arbeidet med å gjøre kommende lovendringer
kjent. Kristiansand kommune har utarbeidet en egen veileder for dette arbeidet.
Våren 2021 tas temaet opp igjen i ny samling.

Det forskningsbaserte verktøyet *Dialogmodellen*, som skal bidra til å sikre god
dialog mellom barnehage og foreldre i arbeidet mot mobbing er introdusert for
alle barnehager. Flere barnehager har begynt å ta det i bruk, men
pandemisituasjonen har dessverre ført til at arbeidet er satt på vent flere
steder.⁶

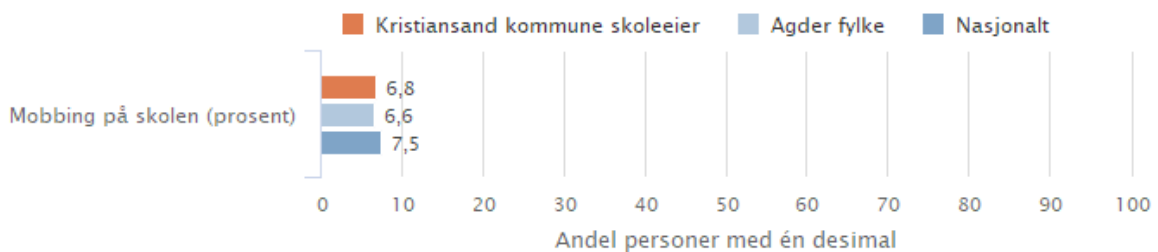
⁶ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for 2019: 13. Bystyret vil prioritere systematisk arbeid og god
samhandling for å kunne inkludere alle i fellesskapet. Viktige tiltak som bør videreføres: Større deltakelse i «En
by for alle», Dialogmodellen som verktøy mot mobbing, Fokus på inkludering og mangfold. (56/15).

I Foreldreundersøkelsen for 2020 oppgir foreldre at de fleste barn trives godt i barnehagen.

Siden endringen i Opplæringslovens § 9-A trådte i kraft i 2017, har det blitt gjennomført et omfattende arbeid i alle skoler for å sikre at alle elever skal få et trygt og godt skolemiljø. Vi ser likevel at ikke alle barn har det trygt og godt.

Mobbing på skolen 7. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Mobbing på skolen (prosent), Offentlig, 2020–2021, Trinn 7, Begge kjønn

Mobbing på skolen 10. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Mobbing på skolen (prosent), Offentlig, 2020–2021, Trinn 10, Begge kjønn

Plikten til å undersøke betyr at skolen skal undersøke elevens *opplevelse* av skolemiljøet, og skolen skal ikke skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet. Skolen skal også sørge for elevenes medvirkning når de undersøker saker. Dette skal gjøres ved at involverte elever blir hørt, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid.

Ansatte i skolen må bruke sitt faglige skjønn når de skal vurdere hvilke tiltak de skal sette inn. Tiltakene må tilpasses den konkrete saken, og et tiltak som har fungert godt for en elev trenger ikke å fungere for en annen elev i samme situasjon. Alle saker er unike og kan ha sammensatte problemstillinger. Ofte vil det være behov for å sette inn flere tiltak samtidig for å kunne løse et problem. Tiltakene bør ikke utelukkende rette seg mot dem som opplever mistriksel på skolen. Rettspraksis i mobbesaker og forskning viser at skolene også bør sette inn tiltak mot dem som mobber, krenker eller på annen måte bidrar til at andre ikke har det trygt og godt på skolen.

Tiltak som begrenser enkeltelevers rettigheter etter loven eller pålegger nye plikter, krever hjemmel i lov. Noen ganger kan det også være at enkelte tiltak, som for eksempel skolebytte, krever enkeltvedtak. Bruk av sanksjoner på skolen skal ha hjemmel i ordensreglementet, og det er ikke tillatt å bruke andre sanksjoner enn det som er fastsatt der. Barnekonvensjonens artikler om barnets beste og barnets rett til å bli hørt gjelder også når man skal vurdere egnede tiltak.

Kommunes ressursteam for et trygt og godt skolemiljø følger opp og støtter elever, foreldre og skoler i særlig krevende saker. Den tverrfaglige kompetansen teamet besitter er viktig ettersom kompleksiteten i sakene er omfattende.

Elevombudet i Kristiansand er en politisk vedtatt stilling, med mandat fra Kristiansand bystyre. Ombudet utfører sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen. Elevombudet arbeider for at alle elever i de kommunale grunnskolene får det psykososiale læringsmiljøet de har krav på, ifølge opplæringslovens §9A. Ombudet kan veilede og bistå enkeltelever og deres foresatte i kontakt med skolen, delta på samhandlingsarenaer, arbeide forebyggende og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.

4.1.7 Et sammenhengende læringsløp

For å skape et sammenhengende læringsløp der alle møter aktiviteter ut fra egne forutsetninger er det etablert strukturer for overganger. Denne samhandlingen er ofte kalt *Rød tråd-samarbeidet*.

I løpet av årene i utdanningsløpet må barna og elevene gjennom mange overganger. Mange barn og elever opplever overgangene som spennende og er fylt av forventninger til nye utfordringer og muligheter for å få nye venner. Samtidig kan disse fasene være kritiske og ha stor betydning for barns og elevers trivsel, utvikling og læring. Enkelte barn og elever strever ekstra i forbindelse med overgangene. De kan oppleve at det er lite sammenheng og kontinuitet mellom nivåene i utdanningssystemet, både sosialt og faglig. Når barn strever med overgangene, kan helsesykepleier, PPT eller støttetjenester involveres.

Livets første overgang er fra hjem til barnehage. Personalet i barnehagen jobber systematisk og målrettet for å sikre at barnet får en god start, blir trygg og får tillit i nye omgivelser. Tilvenning til barnehage skal skje i tett samarbeid, og med stor grad av medvirkning fra foreldre. Det å få til denne overgangen på en god måte, er viktig for hvordan barnet takler senere overganger. Det er videre viktig å sikre god overgang fra liten til stor avdeling, innad i barnehagen. Barnet må få omsorg, tid og støtte, slik at det kjennes trygt å gå fra "størst til minst" i en barnegruppe. Personalet i barnehagen samarbeider med hverandre og foreldre, slik at de sammen, på best mulig måte, legger til rette for ivaretagelse av vennskap og relasjoner, som skaper trivsel og videre god utvikling.

Overgangen fra barnehage til skole kan være både spennende og skremmende for mange barn. De eldste barna skal få glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole. Barnehagen skal legge til rette for at barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi de et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Barna skal få avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.

Kristiansand kommune har utarbeidet en [plan for overganger](#) for barn i barnehager og elever i grunnskolen for å skape bedre samarbeid og sammenheng omkring overgangene mellom hjem og barnehage, avdelinger i barnehagen, barnehage og skole og SFO, mellom småskole og mellomtrinn, barnetrinn og ungdomstrinn og overgangen mellom grunnskole og videregående skole. Planen beskriver forventninger til de ulike aktørene og inneholder et årshjul som beskriver hvilket ansvar ulike aktører har i overgangene.

For å sikre en god overgang fra barnehage til skole og SFO, skal foreldre ha mulighet til å delta i overføringen av informasjon om barnet sitt sammen med pedagogisk leder i barnehagen og kontaktlærer. Det utarbeides overgangsskjema for alle barn, med utgangspunkt i barnets forventninger, foreldres opplevelse av barnet, og barnehagens beskrivelse. Skolen skal også møte aktuelle barnehager for å utveksle pedagogiske planer, beskrive forventninger og for å utvikle samarbeidet. Skole og barnehage skal samarbeide om hvordan de arrangerer foreldremøte for kommende skolestartere, og planlegge aktiviteter og møteplasser der barna blir kjent i skolemiljøet.

Skoleeier arrangerer også to årlige lærende nettverk i hver bydel der barnehager og skoler møtes. I samlingen på høsten evalueres arbeidet i de lokale klyngene (barnehager og skoler som er tilknyttet hverandre), mens samlingen i vårhalvåret har et faglig tema. Det legges vekt på å bli godt kjent med hverandres praksis, reflektere i fellesskap omkring ny kunnskap og å konkretisere det videre arbeidet man skal gjøre i klyngene.

Et sammenhengende læringsløp handler også om å skape sammenheng mot det det framtidige yrkeslivet og dette er vektlagt i fornyelsen av læreplanen for skolen. Elevene skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.

4.1.8 Inkluderende språk og lesing

Språk er nøkkelen til venner, fellesskap, skole, kunnskap og livskvalitet. Det er et mål at alle barn og unge utvikler et funksjonelt språk gjennom ulik sosial samhandling, rettet mot daglige situasjoner og på lang sikt mot samfunn og arbeidsliv. Arbeid med språk er derfor et viktig fokusområde gjennom hele opplæringsløpet.

Barnehagen skal være et sted som fremmer barns kommunikasjon og språkutvikling i omgivelser hvor de voksne er bevisst sin rolle som språklige forbilder. Barnehagene arbeider systematisk med å utvikle et godt språkmiljø. Det er utarbeidet en [språkstandard](#) for barnehagene i Kristiansand. Språkarbeidet inngår blant annet i barnehagens arbeid med Rammeplanens fagområder. TRAS – Observasjon av språk i daglig samspill – er et pedagogisk observasjonsverktøy som skal brukes til å observere barns språkutvikling. I tillegg skal det bidra til kompetanseutvikling blant barnehageansatte ved at de blir mer bevisste på hvilke fremgangsmåter, forklaringer og utfordringer som påvirker barns utvikling. I Språkstandarden

brukes TRAS for alle flerspråklige barn fra to år, for alle barn fra to år som vekker bekymring som grunnlag for å utvikle tiltak.⁷

Tidlig barnehagestart er viktig for utvikling av norskspråklig kompetanse for barn med annen språklig bakgrunn og undersøkelser viser at det tar ca. to år å lære seg et «hverdagsspråk» og fra fem til syv år å lære seg et «skolespråk». Forskning viser at vi lærer språk bedre og raskere i barndommen (Bialystok, 2001), og at barn kan lære to eller flere språk samtidig. De fleste mennesker blir to eller flerspråklige, noe som er en viktig ressurs for samfunnet og ikke minst for den enkelte.

I gamle Kristiansand utarbeidet skoleeier i samarbeid med ressurspersoner fra PPT og skolene et rammeverk for inkluderende språk og lesing i 2017. Dette arbeidet vil bli videreført i 2021 gjennom å lage en handlingsplan for en helhetlig tilnærming til arbeidet med språk og lesing i alle barnehager og skoler. Gode kartleggingsrutiner, inkluderende arbeidsmåter, strategisk bruk av kompetanse og et godt samarbeid med PPT vil være sentralt i arbeidet. En intensjon med denne handlingsplanen er også å sikre at alle skoler skal være dysleksivennlige.⁸

4.1.9 Livslang læring og mestring

KS' FoU-rapport om framtidens kompetanse fra 2018 framhever fem globale drivkrefter som er viktig når man skal ta stilling til framtidens kompetansebehov.

1. *Endringer i arbeidsmarkedet.*
2. *Teknologiutviklingen skaper nye premisser for kunnskapsutvikling og læring.*
3. *Barn og unges oppvekstsvilkår er digital.*
4. *Større mangfold i barnegruppa.*
5. *Livsmestring i en kompleks verden.*

Samfunnet og arbeidslivet endrer seg med ny teknologi, ny kunnskap og nye utfordringer, og det betyr at vi trenger barn og unge som reflekterer, er kritiske, utforskende og kreative. Dette krever en reformulering av læringsbegrepet der vi

⁷ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 24. Som det skrives på side 19 i meldingen bidrar barnehager til å styrke barnas språkferdigheter og reduserer atferdsvansker. Barnehager er særlig viktig for minoritetsspråklige barns språkutvikling i norsk og for deres videre integrering i det norske samfunnet. Bystyret ber derfor sektoren jobbe for at barnehager med høy andel fremmedspråklige barn har relevant kompetanse på språkutvikling hos flerspråklige. Barnehagene bør videre gjenspeile samfunnet i sin helhet, og de ansatte i barnehagene bør derfor representere et mangfold av kjønn, alder og etnisitet. Barnehagene bør også være tilrettelagt slik at de er tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

⁸ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 1. Bystyret ønsker at alle skoler i kommunen skal være dysleksivennlige.

setter fokus på hva som er viktig å lære, hvor læring skjer og hvordan vi oppmuntrer til læring. Dette innebærer å skape læringsmiljøer som utfordrer, provoserer, stimulerer og feirer læring (Fullan, Quinn & McEachen, 2017). Rammeplanen for barnehage og læreplanfornyelsen i skolen *Kunnskapsløftet 2020* har et overordnet fokus på livslang læring der demokrati og medborgerskap, folkehelse og livsmestring og bærekraftig utvikling er gjennomgående temaer.

Grunnlaget for livslang læring og mestring legges i barnehagen

Norsk og internasjonal forskning viser at barnehager med høy kvalitet virker positivt på barns utvikling og at den positive effekten varer hele livet. Tidlig barnehagestart bidrar til et godt grunnlag for videre læring og utvikling, både språklig og når det gjelder generell utvikling. Barnehagen skal være et sted hvor barns behov for omsorg og lek blir ivaretatt og barndommens egenverdi anerkjennes. Personalet skal bidra til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek.

Leken har en selvskreven og viktig plass i barnehagen. Gjennom lek legges grunnlaget for vennskap og gode relasjoner. Barn uttrykker seg på mange måter gjennom leken, og lek er helt sentralt for barnas trivsel, som en grunnleggende livs- og læringsform. I leken blir barnet «et hode høyere enn seg selv», - de kan øve på ting når de leker, som de ikke helt mestrer til vanlig.

I barnehagens trygge felleskap, med andre barn og voksne gis det mulighet for stadig nye aktiviteter og opplevelser, som fører til undring og felles refleksjon, og legger grunnlaget for tilhørighet, læring og danning.

Barnehagen skal fremme demokrati og være en inkluderende arena hvor barna får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta.⁹ Barns medvirkning handler først og fremst om en holdning hos de voksne i relasjonen med barn. Uavhengig av alder og forutsetninger skal barn få erfare at deres stemmer blir lyttet til. Vi skal sørge for at barnas erfaringer og synspunkter får innflytelse på det som skjer i barnehagen.

⁹ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for 2019: 12. Bystyret mener at det skal være fokus på medvirkning som et ledd i inkludering og demokratiforståelse. Dette gjelder tiltak innenfor: Barnehage, barn og unges medvirkning, Elevrådet, Foreldre/foresatte-organisasjonene. (64/7)

Prosjektet *Skapende barn* som startet i 2017 ble avsluttet i desember 2020. Målsettingen med prosjektet har vært å bidra til å motvirke utenforskap og fremme sosial deltakelse for alle barn. Musikk, litteratur og formingsaktiviteter har vært grunnpilarer i arbeidet. Totalt har 18 barnehager, 36 ansatte og 168 barn har deltatt. Prosjektet har vært finansiert av Cultiva, og kommunen har hatt et nært samarbeid med FLUKS (senter for kunst og kultur) ved UiA. Oppvekstutvalget ble informert om arbeidet 13.10.2020.

Skapende barn har vært gjenstand for følgeforskning, og en sluttevaluering av prosjektet vil bli ferdigstilt våren 2021. Gjennom arbeidet i *Skapende barn* ble Kristiansand valgt som en av seks kommuner i prosjektet *Kulturbarnekommune* i perioden 2019-20.

Det utarbeides nå en strategiplan med påfølgende handlingsplan for kulturskolen. Her er det en målsetting at barn i barnehagealder også skal inngå i arbeidet til kulturskolen, i tråd med føringene i Kulturdepartementets Stortingsmelding 18 (2020-2021) *Oppleve, skape, dele – Kunst og kultur, for, med og av barn og unge*.¹⁰

¹⁰ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 26. Det skrives på side 31 i meldingen at kunst, kultur og kreativitet ikke er så fremtredende i barnehagen som tidligere antatt. Disse fagområdene er en naturlig del av barnehagens egenart og bør vies større oppmerksomhet. Det er også et faktum at man innenfor de estetiske fagene kan skape gode arenaer for inkludering. Bystyret ber sektoren vurdere et samarbeide med kulturskolen og frivillige organisasjoner for å forsterke fokuset på disse områdene.

Fagfornyelsen endrer skolen

Fagene i skolen er fremdeles de samme, men hva elevene skal lære i fagene har endret seg. Elevene vil lære mer om teknologi og programmering. Noen av fagene er blitt mer praktiske, for eksempel kunst og håndverk, musikk og mat og helse. I KRLE vil elevene bruke mindre tid på detaljene i religionene og mer tid på å lære å ta andres perspektiv. Målet er at elevene skal få større forståelse for ulike tros- og livssyn. I matematikk får elevene bruke mer tid på å gruble seg fram til løsningene. Det er ikke bare svarene som er viktige, men også at elevene forstår hvordan de kommer fram til dem.

Kritisk tenkning og kildekritikk blir enda viktigere, og elevene skal tenke kritisk gjennom det de lærer. Med all informasjon som møter oss hver dag, for eksempel på nett, er det ekstra viktig å kunne vurdere hva vi kan stole på.

Felles for de tverrfaglige temaene bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap og folkehelse og livsmestring er at de er aktuelle i samfunnet og i livet vi lever, både nå og i tiden som kommer. I praksis betyr det at elevene skal lære mer om personlig økonomi, psykisk helse og hvordan vi kan ta bedre vare på jorda og miljøet.

I den nye læreplanen er det ikke bare viktig hva elevene lærer, men også hvordan de lærer. Elevene skal forstå sammenhenger, bruke det de har lært i nye situasjoner og reflektere mer over det du lærer i fagene. Elevene skal også i større grad få påvirke hvordan de lærer. Det betyr at elever og lærere skal snakke sammen om hva, hvorfor og hvordan de lærer i fagene. De yngste elevene vil lære mer gjennom å leke og å utforske.

kritisk_tenkning
tverrfaglige_temaer lære_å_lære
nytt_kompetansebegrep
dybdelæring
fornyede_læreplaner
selvregulert_læring refleksjon
elevinvolvering metakognisjon verdiløft

Det krever at lærere ikke bare endrer innholdet i undervisningen, men også måten de underviser på. Dette er en omfattende prosess som vil ta tid, og pandemisituasjonen har gjort det enda mer utfordrende å gjennomføre endrings- og utviklingsarbeid på en god måte.

I Kristiansand har vi i tråd med våre strategier vektlagt at ansatte og ledere i fellesskap reflekterer over og vurderer planlegging og gjennomføring av undervisningen for å utvikle en rikere forståelse av god pedagogisk praksis. Skolene må også lære av hverandre i dette arbeidet gjennom å møtes i nettverkssamlinger.

Et sentralt tema i nettverkssamlingene har vært elevmedvirkning og elevstemmen.¹¹ For at læringsarbeidet skal bli relevant og meningsfullt, må undervisningen ta utgangspunkt i elevenes livsverden.

Barn og unge lærer seg selv å kjenne gjennom å samarbeide med andre.

De kan utvikle sosiale ferdigheter og samarbeidskompetanse gjennom entreprenørielle arbeidsmåter og tverrfaglig arbeid, slik den nye læreplanen i skolen inviterer til. Å arbeide tverrfaglig gir elevene anledning til å finne sine sterke sider og bli bevisst egne forutsetninger og muligheter. Språklige og sosiale ferdigheter vil bli etterspurt i framtidens arbeidsmarked.

Flere skoler har etablert elevbedrifter der man knytter læring til det virkelige liv. Elevbedrifter er en arbeidsform som er tydeliggjort i den nye læreplanen, der elevene skal oppleve autentiske oppgaver som gir mestringsfølelse og erfaringer som kan bli nyttige videre ut i voksenlivet. Elevenes egne idéer og personlige engasjement er styrende for innholdet i arbeidet.

¹¹ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for 2019: 12. Bystyret mener at det skal være fokus på medvirkning som et ledd i inkludering og demokratiforståelse. Dette gjelder tiltak innenfor: Barnehage, barn og unges medvirkning, Elevrådet, Foreldre/foresatte-organisasjonene.

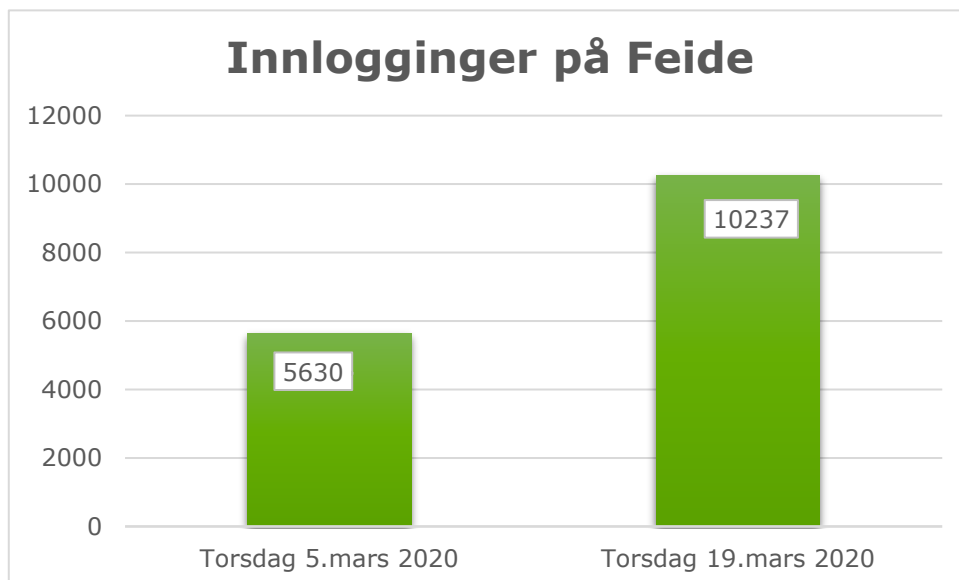
Digital innovasjon som følge av pandemien

Pandemisituasjonen har sammen med innføringen av ny læreplan preget mye av arbeidet i skolene våren 2020. En brå endring som førte til nedstengte skoler og digital hjemmeundervisning satte skolene på en hard prøve. Digital samhandling mellom elever og lærere og de ansatte seg imellom var nytt og måtte læres og mestres raskt.

Kristiansand kommune har hatt fokus på digitaliseringen i skolen i mange år. Digitaliseringsstrategien for skole 2018-2021 - *Læring med teknologi*, som bystyret ga sin tilslutning til, hadde lagt gode føringer for både utstyr, kompetanse og innhold. Kommunen var derfor godt rustet for å kunne håndtere en digital hverdag med læring.

Den digitale fjernundervisningen kom raskt på plass og kompetansen ble stadig videreutviklet og forbedret. Lærere som tidligere hadde vært noe digitalt tilbakeholdne, ble kastet inn i det.

Det ble registrert en økende bruk av digitale læringsressurser på hjemmeskolen, og antall innlogginger via Feide, som er "nøkkelen" til alle digitale læringsressurser, økte fra den ene uka til den andre.

Figuren over viser innlogginger med Feide en tilfeldig valgt dag i uka før nedstengning og samme dag uka etter.

En heldigital undervisning vil aldri kunne erstatte stedlig undervisning på alle områder. Det er særlig det sosialpedagogiske aspektet som blir skadelidende ved

at barn og voksne ikke møtes. Sårbare elever som hadde behov for oppfølging, fikk god hjelp med digitale møter med sosiallærer eller et stedlig tilbud. Det er likevel vanskelig å være del av et inkluderende fellesskap når alle sitter i hvert sitt hjem. Vi så likevel at noen elever profiterte i denne perioden, ved at de var løst fra "roller" i klasserommet, eller at de fikk mer en til en-tid med lærer.

Kristiansandskolen har brukt Google Workspace for Utdanning siden 2008 og verktøyene her var godt kjent. Den digitale forandringen som skjedde, var likevel stor. Ny læreplan, ny digital virkelighet og tilgang til en personlig digital enhet for så godt som alle elever ga nye muligheter. De aller fleste skolene valgte å la elevene ta med seg sin digitale enhet hjem, og gjennom videomøter fortsette med formidling og oppfølging.

Vi så en økning i bruk av felleskommunale digitale læringsressurser, og skolenes selvvalgte digitale læremidler ble også forankret blant de ansatte.

Den norske EdTech-næringen tok utfordringen med å stille alle digitale læringsressurser fritt tilgjengelig ut skoleåret 2019/2020, noe lærerne tok tak i og gjorde gode erfaringer med. Disse erfaringene vil også danne grunnlag for senere vurderinger når det gjelder innkjøp av digitale læremidler i forbindelse med fagfornyelsen.

Elever på småtrinnet og ungdomstrinnet trenger forskjellig tilrettelegging. Her har lærerne vært flinke til å differensiere og til å variere oppgaver og opplegg, slik at både skriftlige, muntlige og praktisk-/estetiske fag ble ivaretatt.

4.1.10 Strategier og tiltak for å utvikle kvalitet

Strategier for å utvikle kvalitet er omtalt i kapittel 1.3. I det følgende kommer noen eksempler på hvordan disse strategiene omsettes til praksis.

Kvalitetsutvikling gjennom god ledelse og nettverkssamarbeid

For at barnehager og skoler skal videreutvikle sin praksis er det sentralt at leder inviterer til å analysere nåsituasjonen, retter blikket fremover mot ønsket situasjon og sammen med de ansatte vurderer hvilke tiltak som vil fremme utvikling. Leder og ansatte må støtte hverandre i arbeidet og ha en undersøkende tilnærming og bruke forskningsbasert kunnskap (Stoll et al., 2006).

Forskning innenfor barnehage- og skolefeltet forteller oss også at det er avgjørende at barnehage- og skoleeier følger enhetene tett og at enhetene deltar i lærende nettverk sammen med andre enheter. Gjennom deltakelse i nettverk får barnehager tilgang til ny kunnskap og mulighet for å dele og videreutvikle praksis. Ledere deltar i ledernettsverk, og det er gjennom regional ordning for kompetanseutvikling i barnehager og desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skoler opprettet lærende nettverk der ledere og ressurspersoner i barnehager og skoler deltar sammen. I nettverkene deles erfaringer fra arbeidet med sentrale forskrifter, og vi undersøker fortløpende hvordan innholdet i Rammeplan for barnehagen og Læreplanverket for skolen vil endre praksisen i den enkelte barnehage og på den enkelte skole.

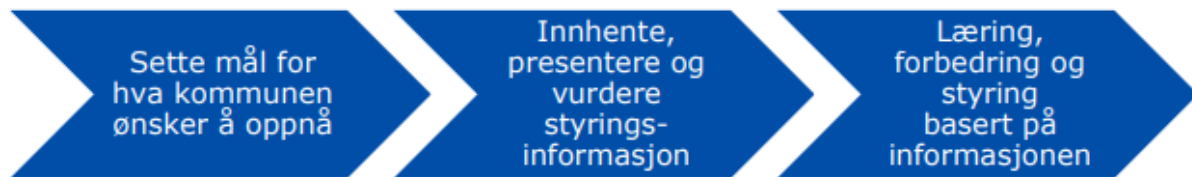
Høsten 2020 ble nettverkene for faglærere i engelsk, matematikk, naturfag og norsk erstattet med de lærende nettverkene for ledere og utvalgte ressurslærere i skolene. Hensikten med den nye organiseringen er å møte forventningene som ligger i læreplanfornyelsen. Ledere og lærere må jobbe tettere sammen om å utvikle kvalitet i skolen, og kvalitetsarbeidet må nå ha en bredere inngang enn bare enkeltfag og favne om hele skolens pedagogiske utviklingsarbeid. Tilbakemeldingene fra skolene har vært gode, og de opplever nå mer sammenheng i utviklingsarbeidet.

Rammeplanen for barnehage og den nye læreplanen for skole (LK20), som trådte i kraft august 2020 har et overordnet fokus på livslang læring med gjennomgående temaer som livsmestring og bærekraftig utvikling.

Kvalitetsutvikling gjennom å bruke resultater¹²

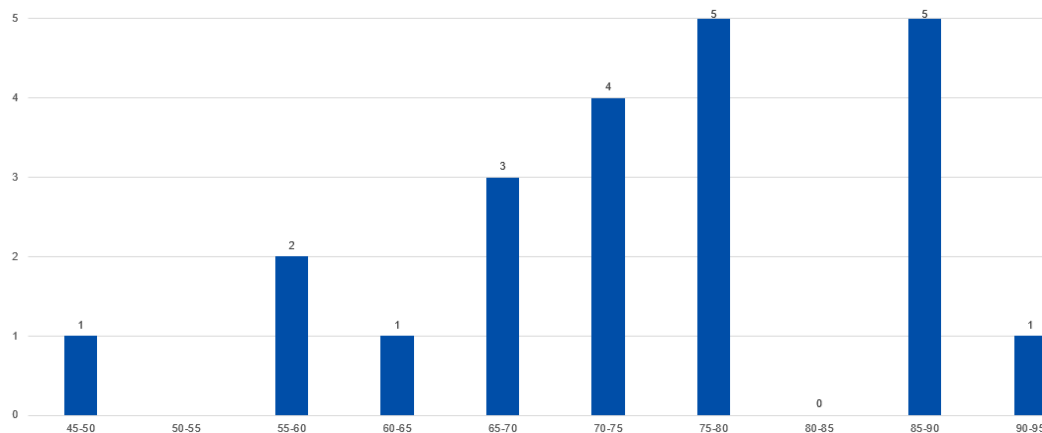
Bruk av resultater og informasjon fra ulike undersøkelser og målinger er viktig for å utvikle kvalitet. Dette inngår i kommunens overordnede policy for helhetlig virksomhetsstyring. Hovedelementene i helhetlig virksomhetsstyring er plan (strategisk planlegging), styring (kontinuerlig forbedring) og utvikling (innovasjon).

Figuren illustrerer hvordan bruk av resultater er bindeleddet mellom plan, styring og utvikling.

Det er sentralt å definere hvilke roller ulike aktører har i arbeidet med å bruke informasjon og data fra ulike undersøkelser og målinger for å utvikle kvalitet. I arbeidet med nasjonale prøver må lærere bruke resultatene og informasjonen de får til å gi eleven bedre opplæring. Skoleledere må bruke resultatene og informasjon til å styrke og forbedre egen virksomhet, mens skoleeier skal bruke informasjonen til å styre og forbedre egen virksomhet i dialog med skolene.

Resultatene fra nasjonale prøver forteller oss at det er stor spredning i resultatene mellom skoler og internt i skoler. Kunnskap om disse forskjellene er viktig for at skoleeier skal kunne iverksette målrettede tiltak.

Diagrammet viser hvor stor andel elever (%) som befinner seg på de to øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i lesing på 5. trinn på 22 skoler. Søylene viser antall skoler. Resultatene viser at det er store forskjeller i resultatene mellom skolene. På en skole er bare 45-50 % av elevene på de to øverste mestringsnivåene, mens 90-95 % av elevene er på de to øverste mestringsnivåene på en annen skole.

¹² Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 9. Bystyret ønsker at neste kvalitetsmelding tydelig viser hvordan faglige resultater på den enkelte skole brukes i utviklingsarbeid og i ledelsesdialog for å øke læringen.

Resultatene skal skape læring på alle nivå i organisasjonen. Det er viktig at eleven (Per) lærer noe av resultatene på nasjonale prøver, men det er like viktig at skolen (læreren til Per og lederen til læreren til Per) og kommunen (eieren av skolen til Per) lærer noe av resultatene.

Å bruke resultater for å utvikle kvalitet handler om å ha en kunnskapsbasert tilnærming, og det innebærer også å bygge arbeidet på oppdatert forskning. Langfeldt et al., (2015) finner disse fellestrekkene ved skoler som lykkes på nasjonale prøver:

- *Lærere ser alle elevene.*
- *Samarbeid og fellesskap blant lærere.*
- *Tydlig ledelse og god klasseledelse.*
- *Strukturerte møter internt på skolen.*
- *Ledere og lærere reflekterer i fellesskap omkring praksis.*
- *Elevene deltar med egne erfaringer og opplevelser i samtaler.*

På skoler med dårligere resultater er samtalen preget av:

- *læreren spør – eleven svarer – læreren evaluerer svaret.*

Forskning vektlegger at en datainformert og kunnskapsbasert tilnærming er viktig for å skape kvalitet i skolen.

Skolenes vurderingspraksis er sentral i arbeidet med å innføre ny læreplan i skolen, der det i overordnet del blir vektlagt at vurdering skal fremme sosial læring. Kunnskapsdepartementet vedtok 01.08.20 også endringer i vurderingsforskriften. Her er lærelyst tatt inn i formålet med vurdering. Det er også sentralt at underveisvurderingen skal være en integrert del av opplæringen og at elevene skal få mulighet til å vise kompetansen sin på flere og varierte måter. I tråd med endringene i forskriften, prøver skolene ut måter for å «samle bevis for læring», slik at vurdering ikke utelukkende handler om prøver og innleveringer. Skolene har begynt å jobbe med denne tematikken i nettverkssamlinger, og har begynt å dele sine erfaringer med hverandre.

Haumyrheia skole	2016	2017	2018	2019	2020
Tysk standpunkt	4,5	4,9	3,6	4,5	4,4
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	44,3	43,9	42,6	44,6	44,2
	0,07	0,51	-0,66	0,04	-0,02
Haumyrheia skole					
Tysk standpunkt	4,5	4,9	3,6	4,5	4,4
Nasjonalt Tysk standpunkt	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3
	0,4	0,7	-0,6	0,3	0,1
Haumyrheia skole					
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	44,3	43,9	42,6	44,6	44,2
Nasjonalt grunnskolepoeng, gjennomsnitt	41,2	41,4	41,8	42	43,2
	0,31	0,25	0,08	0,26	0,1

Haumyrheia skole har også brukt statistikk som utgangspunkt for å jobbe med vurderingspraksis (se eksempel til venstre). Gjennom å analysere ulike typer data har skolen fått innsikt i forskjeller i grunnskolepoeng, avvik mellom standpunkt og eksamen, forskjeller mellom ulike fag, mellom kjønn og i utvikling over tid. Analyse av denne typen statistikk gir ledelse og lærere mulighet for i fellesskap å kunne ha utforskende samtaler omkring vurderingspraksis for således å kunne

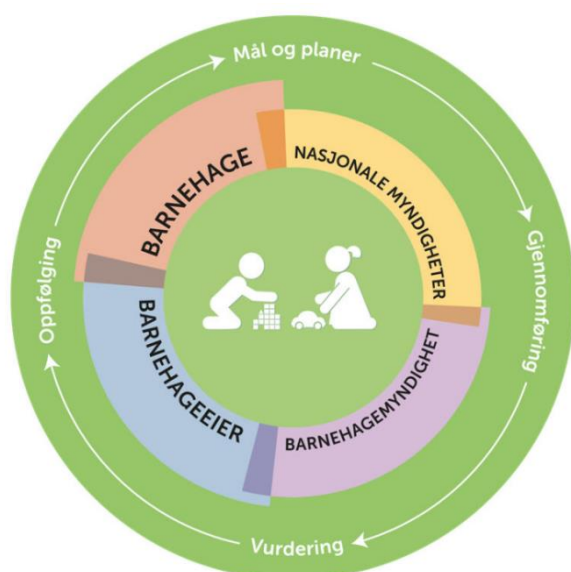
utvikle en enhetlig praksis og nye vurderingsformer i tråd med ny vurderingsforskrift. Skolen har delt sine erfaringer i ungdomsskolenettverket, og dette er et godt utgangspunkt for arbeidet med å utvikle en bedre og mer enhetlig praksis i hele kommunen.¹³ Vurdering vil være et felles tema i nettverk fremover.

Barnehagens arbeid skal planlegges og vurderes. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.

¹³ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 10. Statistikk over resultater på ungdomstrinnet viser at elever i gamle Søgne har dårligere resultater på eksamener og nasjonale prøver enn elever i gamle Kristiansand. Samtidig har de oppnådd høyere standpunktkarakterer. Dette kan tyde på en forskjellig vurderingspraksis og dermed urettferdighet i forhold til inntak på videregående opplæring. Bystyret ber derfor om at det arbeides for at vurderingspraksis skal være mest mulig lik på kommunens ungdomsskoler.

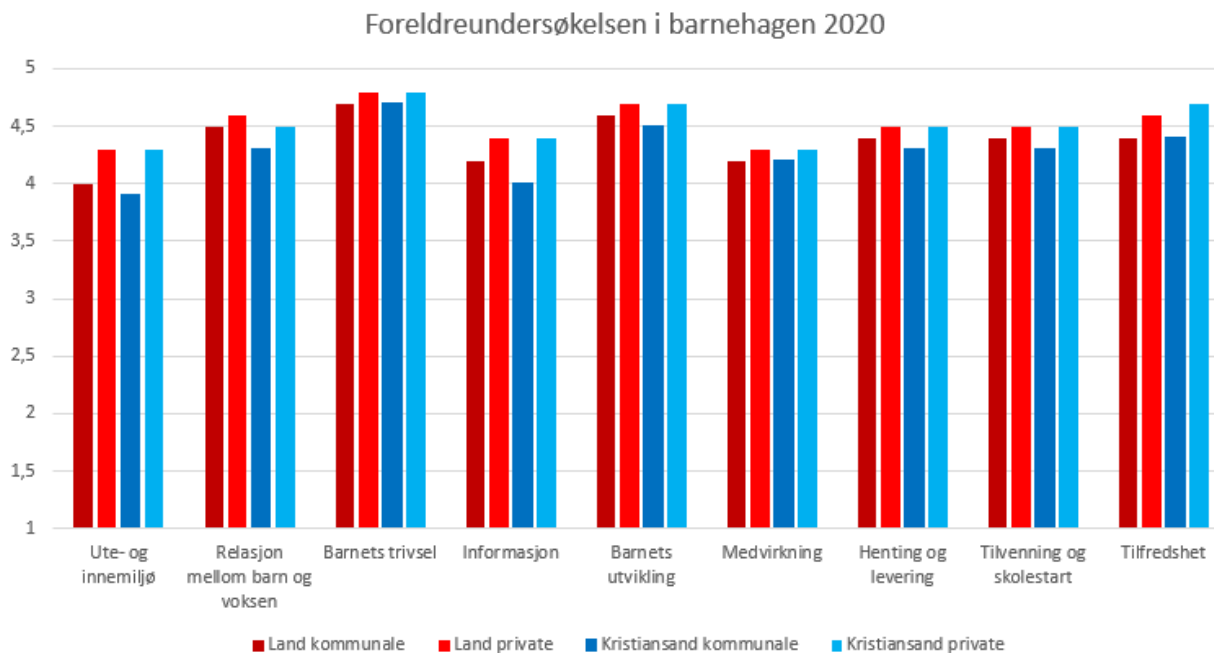

Vurderingsarbeidet i den enkelte barnehage må bygge på refleksjon og diskusjon som hele personalgruppa er involvert i. Vurdering som blir gjort tilgjengelig for andre, kan bidra til åpen og bred debatt om barnehagens mål, innhold, oppgaver og kvalitet. Kvalitetsvurdering er viktig for å utvikle barnehagen som organisasjon og er en forutsetning for kvalitetsutvikling.

Arbeidet med å vurdere og utvikle kvalitet er en kontinuerlig, systematisk prosess som kan deles inn i følgende faser; å sette mål og planlegge, gjennomføre tiltak, vurdere tilstanden opp mot målene og følge opp ved å foreta nødvendige justeringer, før vi igjen ser på målene. Denne prosessen kan illustreres ved hjelp av et hjul med noen «stoppesteder» som viser hva du skal gjøre før du går videre. De ulike fasene vil overlape hverandre og kan ikke ses uavhengig av hverandre (se kvalitetshjulet).

Barnehagene benytter seg av *Foreldreundersøkelsen* som gir innsikt i hvordan foreldrene opplever barnehagen. Denne brukerundersøkelsen kan supplere ansattes egen vurdering av hva barnehagen får til bra og mulige utviklingsområder. Den kan også gi supplerende vurderinger av barns trivsel og opplevelse, og være en støtte i barnehagens arbeid med foreldresamarbeid.

Foreldreundersøkelsen viser foreldres totale tilfredshet med barnehagetilbudet. Data for 2020 forteller at tilfredsheten i foreldre som har barn i kommunale barnehager i Kristiansand er på landssnittet, mens tilfredsheten i private barnehager er noe over landssnittet.

Foreldreundersøkelsen kan gi nyttig informasjon til eiere og myndighet om foreldrenes tilfredshet med, og barnas opplevelse av, barnehagetilbudet, og kan være en del av kommunens kunnskapsgrunnlag ved tilsyn.

Ledelsesdialogen er viktig for å følge og opp og støtte barnehager og skoler i arbeidet. I løpet av 2020 har kommunalsjefene møtt ledelsen ved alle barnehager og skoler. Vi utarbeider nå et system og en struktur for ledelsesdialog som trer i kraft fra høsten 2021. Systemet bygger på erfaringer fra de gamle kommunene, innspill fra enhetsledere og oppdatert forskning innenfor fagfeltet. Ledelsesdialogen skal ivareta god styring og kontroll på driften gjennom året. Her er det sentralt å tidlig være i stand til å sette i verk tiltak for å utvikle kvalitet. Gjennom ledelsesdialogen må kommuneledelsen fremskaffe bred vurderingsinformasjon, og kvaliteten på diskusjons- og samhandlingsprosessene i kvalitetsarbeidet må være gode.

4.2 Skapende og kompetent

God utdanning, færre unge utenfor arbeidsliv og utdanning, anstendig arbeid, økt innovasjon og teknologi i tjenesteutvikling er avgjørende faktorer for å lykkes innenfor satsingsområdet. Samarbeid med byens og regionens aktører og byens evne til å ta i bruk samlede ressurser vil være sentralt i arbeidet.

Retningsmål – slik vil vi ha det:

- *Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggere bruker og utvikler sin kompetanse*

Sentrale strategier - slik gjør vi det:

- *Samarbeide systematisk og koordinert med næringslivet og utdanningsinstitusjoner om kompetansebehov.*
- *Sikre målrettet arbeid for høyere deltakelse i utdanning og arbeidsliv.*
- *Bidra til at flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning i samsvar med egne forutsetninger, for å møte framtidens kompetansebehov.*
- *Videreutvikle Universitetsbyen Kristiansand i samskaping med universitetet, forskere, studenter og regionens aktører.*

4.2.1 Målrettet arbeid for høyere deltakelse i utdanning og arbeidsliv

Vårt felles formål i strategiplanen *Sterkere sammen for barn og unge* er at alle barn og unge skal oppleve at de er inkludert i fellesskapet. Inkludering må også forstås og ses i et videre og mer langsiktig perspektiv, der formålet er at alle barn og unge i fremtiden skal kunne delta og påvirke i arbeids- og samfunnsliv, og få et godt og meningsfullt liv. Alle innsatser vi gjør innenfor oppvekstfeltet allerede fra svangerskapsomsorgen og til arbeid i barnehager og skoler er avgjørende for at alle skal kunne delta i utdanning og arbeidsliv. Dette kapitlet vil likevel konsentrere seg om arbeidet som gjøres i den siste delen av utdanningsløpet.

Karriereveiledning og yrkes- og utdanningsorientering i skolen

Målene med karriereveiledning og yrkes- og utdanningsorientering i skolen er å gi elevene innsyn i variasjonen og bredden i vårt arbeidsliv, sette dem i stand til å ta gode valg, og gi elevene kunnskaper og ferdigheter for aktiv deltakelse i arbeidslivet i fremtiden.

Alle elever har rett til yrkes- og utdanningsveiledning. Dette innebærer at elevene skal få nyttig informasjon, veiledning og hjelp til å velge framtidig yrke

og utdanning. Yrkes- og utdanningsveiledning skal bevisstgjøre og støtte elevene i valg, og legge til rette for at den enkelte skal utvikle sin kompetanse i å planlegge, vurdere og ta valg i et langsiktig perspektiv.

Ungdomstrinnet har siden 2008 hatt faget Utdanningsvalg. 110 timer fordeles på de tre trinnene i ungdomsskolen og skal gi elevene kjennskap til videregående skoler og arbeids- og næringsliv. Samarbeid med videregående skoler, opplæringskontor, NHO, Ungt Entreprenørskap og bedrifter (ca. 350 private og kommunale) er sentralt i dette arbeidet. Gjennom utdanningsvalg skal elevene utforske utdannings- og yrkesmuligheter. De skal lære å samle, vurdere og anvende informasjon om utdanning og arbeid, lære seg selv å kjenne og utvikle ferdigheter i å ta valg. Kompetansen som elevene kan få gjennom læring i utdanningsvalg, vil danne et viktig grunnlag for den kompetansen elevene vil utvikle videre gjennom deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Karriereveiledning og yrkes- og utdanningsorientering handler ikke kun om valg av videregående opplæring, men innebærer et livslangt perspektiv på en yrkeskarriere og oppbygging av en kompetanse som elevene kan anvende senere i livet. I dette perspektivet kan karriere ses som deltakelse i utdanning, lønnet og ulønnet arbeid, og i forskjellige roller vi har i ulike livsfaser.

Samarbeid med næringslivet og utdanningsinstitusjoner

Rådgivere på ungdomsskolene og videregående skoler samarbeider om videre utdanning og spesielt lokale muligheter innen arbeidsliv og næringsliv.

Fylkeskommunen har ansvar for inntak til videregående utdanning og rådgivere i ungdomsskolen deltar på obligatoriske samlinger. Rådgivernes kompetanseheving skjer i samarbeid med opplæringskontor, bedrifter, KS og NHO.

Elever på 9. og 10. trinn deltar på store yrkesmesser, hospitering i videregående skoler, og de besøker videregående skoler sammen med foresatte to dager i januar. 10. trinn har arbeidsuke som tilrettelegges i samarbeid med lokale bedrifter og næringsliv. Alle klasser på 9. trinn har tilbud om to bedriftsbesøk pr år.

Unge rollemodeller fra næringslivet brukes i ungdomsskolene for å skape nærhet til arbeidslivet. De har stor påvirkningskraft da de er nær i alder og snakker et språk de unge identifiserer seg med.

4.2.2 Videreutvikling av partnerskapet med UiA

Partnerskap, som et sentralt begrep og en viktig tilnærming i samhandling mellom kommunen og UiA, utfordrer eksisterende tradisjoner. Tradisjonelt har rollen til UH-sektor vært å tilby og levere kompetanse som kommunen trenger. Det representerer et tradisjonelt syn på UH-sektor som skaper av kunnskap og formidler, mens barnehager, skoler og andre tjenester forblir mottakere og brukere av den samme kompetansen. Oppvekstsektoren har i denne tradisjonen vært opptatt av å bestille og motta kunnskap.

Partnerskap blir en motvekt til et etablert syn på kunnskap og læring som noe som kan leveres eller bestilles, og er i stedet et uttrykk for at kunnskap i større grad kan sees på som noe som produseres i sammen, der en tar hensyn til egenarten ved forskning og egenarten ved praksis. Å etablere og utvikle kulturer for utforskning og utvikling blir sentralt i lærende partnerskap.

Sentrale myndigheter legger nå opp til at mer av utviklingsarbeidet skal legges til regionalt og lokalt nivå. Innenfor sentralt gitte rammer og overordnede føringer skal kommuner, barnehager, skoler og de tverrfaglige kompetansemiljøene gjennom lokalt og regionalt samarbeid få mer innflytelse på prioriteringer, organisering og gjennomføring av kvalitetsutvikling og kompetanseutvikling i barnehager, skoler og de tverrfaglige kompetansemiljøene i kommunenes støttesystem.¹⁴ Det forutsettes at dette arbeidet skal skje i samarbeid med universitet og høyskoler.

Figuren illustrerer det doble formålet med partnerskapet. Gjennom partnerskapet skal kommunen utvikle en mer kunnskapsbasert praksis, samtidig som forskning og utdanning skal bli mer relevant for praksisfeltet.

¹⁴ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 16.Om forskning og utvikling Kvalitetsmeldingen regner opp et stort antall utviklings- og forskningsprosjekter. Det kan se ut til at det ikke er god nok koordinering mellom disse. Bystyret ber om at ledelsen i kommunaldirektørområdet prioriterer dette arbeidet.

Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehager (REKOMP)

Målet med ordningen er å bidra i implementering av Rammeplanen ved å sikre alle barn et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet. Det skal gjøres ved at alle barnehager utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseheving og at de profesjonsfaglige felleskapene i sektoren styrkes.

For å nå disse målene skal aktørene i barnehagesektoren samarbeide om kompetanseutvikling og det skal etableres læringssløyfer mellom universitetet og praksisfeltet. Erfaringer fra partnerskapet skal bidra til endring, utvikling og fornyelse av barnehagelærerutdanninga slik at den blir mer relevant og praksisnær.

For at ordningen skal bli barnehagebasert skal alle ansattgrupper involveres i arbeidet. Det er barnehagenes egen innsats som skal støttes og styrkes slik at de utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling. Derfor må det settes av tid til eget arbeid med kompetanseutvikling i barnehagene som deltar.

Gjennom partnerskap med UH-sektor skal det foregå en gjensidig og langsiktig kompetanseutvikling hos partene. De tette båndene til praksisfeltet skal også bidra til en relevant barnehagelærerutdanning og aktuell forskning på feltet.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skoler (DEKOMP)

I Dekomp-ordningen får kommunene i regionen utviklingsstøtte fra UiA direkte på enkeltskoler gjennom skolebaserte kompetansetiltak, i lærende nettverk for ledere og ressurslærere og i regionale leder- og ressurslærersamlinger. Samskaping med UiA rundt kompetansetiltak på flere nivå kan øke sannsynligheten for å lykkes med det doble formålet i ordningen: De profesjonelle fellesskapene på skolene inspireres til å jobbe mer forskningsinformert, og erfaringer fra praksisfeltet kobles sammen med forskning og styrker lærerutdanningen.

På bakgrunn av behovsanalyser kan enkeltskoler i samarbeid med skoleeier og utviklingsveiledere knytte seg direkte til en utviklingspartner fra UiA i inntil 15 timer per semester i inntil tre semestre.¹⁵ Utviklingspartner fra UiA bidrar med

¹⁵ Flertallsmerknad til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019: 5. Meldingen viser at det er til dels store kvalitetsmessige forskjeller mellom enheter og også internt i enheter i grunnskolen. Bystyret ønsker at det i de neste årene må settes inn ekstra innsats for å øke kvaliteten der hvor resultatene over tid er dårligere enn det man skulle forvente.

veiledning knyttet til forankring og «spissing» av tema, oppdaterte faglige innspill i personalet innen valgt tematikk og støtte i skolens læringsprosesser. I samråd med utviklingspartner fra UiA, kan også observasjon av undervisning bukes som et verktøy i arbeidet. Utviklingsveiledere følger skoler som går inn i skolebaserte kompetansetiltak tett, og samarbeider med både utviklingspartnerne fra UiA, skolen og skoleeier gjennom hele perioden.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis

Fra 2021 vil Kristiansand også delta i oppstarten av den tredje tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Satsingen på kompetanse omfatter hele laget rundt barna og elevene, og skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på de barna som har behov for det.¹⁶

Dette innebærer at kommunen skal se det allmennpedagogiske og spesialpedagogiske tilbudet i sammenheng, ha samarbeidskompetanse for å kunne bygge et godt lag rundt barna og elevene, ha kompetanse på vanlige utfordringer, men også på sammensatte og relativt komplekse utfordringer, og ha kompetanse til å se når det vil være nødvendig å hente inn spesialisert kompetanse og veiledning fra Statped.

Masterstudiet i barnevern

Masterstudiet i barnevern er utviklet i partnerskap mellom Universitet i Agder og Kristiansand kommune. Barneverntjenesten har samarbeidet med universitetet fra lansering av idéen, om innholdet i studiet og også bidratt med kompetanse på hva som behøves i tjenesten. Barnverntjenesten har forpliktet seg til å bidra med praksisplasser og ansatt syv praksisveiledere som til daglig jobber i barneverntjenesten for å serve studenter i flere praksisperioder i løpet av studiet.

Samarbeid omkring lederutdanning

Oppvekst videreutvikler også partnerskapet med UIA gjennom samarbeid omkring nasjonal styrer- og rektorutdanning om omkring masterutdanning i offentlig ledelse. Samarbeidet skal fremme kompetansemobilitet mellom UiA og oppvekst, og bidra til å utvikle mer strategisk anvendelse av kompetanse internt i kommunen. Dette fører til et tettere samspill mellom kompetanseutvikling og

¹⁶ Oppfølging av verbalvedtak i forbindelse med økonomiplan 2021-24: *Bystyret ber administrasjonen i oppvekst igangsette en prosess som fører til at flere skoler setter fokus på tverrfaglig samarbeid og systematisk arbeid med elevenes læringsmiljø. Modellen fra systemarbeidet på Grim skole er et godt eksempel på dette.* (Enst.)

kommunalt behov gjennom blant annet masteroppgaver, studentprosjekter og kompetanseprogram. Samarbeidet skal også bidra til å fremme forskningsbasert utvikling i Kristiansand kommune for å håndtere utfordringsbildet, realisere vedtatte mål og til å fremme forskningsformidling og samarbeid i regionen.

Samarbeid omkring praksis

Flere barnehager og skoler i Kristiansand inngår i forskjellige former for praksissamarbeid med UiA. Mange studieretninger har studenter i praksis i våre barnehager og skoler, som lærerutdanningene, helsesykepleie, barnevern og ulike masterprogram. Disse samarbeidene bidrar til å skape gjensidig kvalitet, både på enhetene og på utdanningsprogrammene. Det gir et godt grunnlag for profesjonsutøvelse for lærerne som utdannes, og det skaper refleksjon og læring i barnehagene og skolene som tar imot studenter.

Samarbeidet i Universitetsbarnevern mellom Kristiansand kommune, UiA og Bufetat region sør er en unik satsing som forener forskning, fagutvikling og undervisning ved universitetets og kommunens ansatte med studentenes praksis i barneverntjenesten. Der møter studentene i tillegg til barnevernsarbeidere også erfaringene fra tidligere brukere av tjenesten; både barna og deres foreldre.

4.3 Attraktiv og miljøvennlig

Kommunen vil legge til rette for å utvikle lavutslippssamfunnet basert på lokale forhold, sosial rettferdighet, deling av kunnskap og en dugnad som inkluderer alle. Det legges til rette for mindre ressursbruk og god forvaltning av naturmangfold, kulturlandskap og dyrkbar mark for fremtidige generasjoner.

Retningsmål – slik vil vi ha det:

- *Kristiansand tar vare på naturen og sikrer naturmangfoldet og kulturlandskapet.*

Sentrale strategier - slik gjør vi det:

- *Øke kunnskap om og ta hensyn til miljøtilstand, naturmangfoldet og naturressursene på land og i vann, og redusere miljøpåvirkning.*
- *Sikre og utvikle kulturlandskapet og grønnstrukturen fra kyst til hei og langs sjø og vassdrag, som ivaretar naturmiljø og kulturminneverdier.*

4.3.1 Bærekraftig utvikling med fokus på klima og miljø

Barnehager og skoler er viktige i kommunens felles innsats for klima og miljø. Gjennom den daglige driften kan barnehager og skoler bidra til å redusere klimautslipp gjennom å legge til rette for og oppmuntre til at barn og elever ikke blir kjørt med bil til og fra barnehager og skoler, og gjennom å redusere reisevirksomhet til ansatte og legge til rette for mer klimavennlige transportmåter. Mange vektlegger også å utvikle en kultur for gjenbruk gjennom bytte av leker, utstyr og klær. I dette arbeidet ligger det også en unik mulighet for å kople den daglige driften sammen med den pedagogiske virksomheten, slik at barn og elever gjennom praktiske erfaringer knyttet til det virkelige liv, får mulighet til å utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst. Gjennom dette arbeidet skal barn og unge få utvikle en forståelse for at handlingene og valgene til den enkelte har betydning.

Rammeplanen for barnehage beskriver betydningen av bevissthet om bærekraftig utvikling. Ny læreplan for grunnskolen har også et tydelig fokus på bærekraftig utvikling gjennom at dette området er et av tre gjennomgående temaer som alle fag skal fokusere på. Barn og unge skal få økt kunnskap om lokale, nasjonale og globale utfordringer innen klima og miljø. De vil også delta i lokale aktiviteter som kan bidra til bærekraftig utvikling

Både i barnehage og på skole er det et sterkt fokus på gode miljøopplevelser og å ta vare på miljøet. Eksempler er naturgrupper i barnehager, uteskole og skolehage. Mange enheter deltar i kampanjer som «Beintøft» eller Naturesekken. Det foregår samarbeid med kommunale og andre samarbeidspartnere, som *Grønt Flagg* og *Geitmyra matkultursenter*.

Geitmyra inviterer 6.trinn til *Lærerik dag på Geitmyra*, der elevene lærer å bruke sjøens eget spiskammers. Skolene rammer inn besøket i en større sammenheng i tverrfaglig undervisning.

Praksisfortelling fra Møllestua barnehage

Møllestua barnehage har lenge hatt et særlig fokus på oppgaven barnehagen har i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn.

Når barn blir glade i naturen, ønsker de også å ta vare på den!

I dette arbeidet bruker barnehagen et eget drivhus der barna får være med og dyrke urter og grønnsaker, og de jobber med ulike prosjekter for at skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

Barna på avdelingene Mynte og Oregano har jobbet med prosjekt «Plast i havet». Vi hadde samlinger om temaet, fant informasjon i bøker og på youtube, og de voksne hang opp bilder av forskjellige sjødyr som hang fast i plastsøppel. Dette arbeidet opptok barna veldig. De snakket om fisker som hadde magen full av plast og alt som kastes i havet. Særlig opprørt ble barna av å se bilder av deformerte skilpadder hvor plasten

hadde vokst inn i skallet. Disse bildene var utgangspunkt for mye undring og spontane samtaler og samlinger.

For å knytte prosjektet til barnas eget liv, innførte vi forbud mot blå «plastsokker» som foreldre tok utenpå skoene i barnehagen, vi lagde bærenett til skiftetøy for å ikke bruke plastposer, og plukket med oss alt vi fant av søppel på tur. Mye av det vi fant kunne videre brukes i formingsaktiviteter. De voksne forsøkte å synliggjøre hvor mye plast vi faktisk bruker i hverdagen, og hva vi selv kan gjøre for å begrense det. Barna ble ivrige «søppeljegere». Vi arrangerte rebus i nærmiljøet hvor de voksne la ut ulike typer av plastsøppel i naturen, som barna skulle finne og sortere.

Som en avslutning på prosjektet hadde vi fiskedam inne hvor barna fisket tomme yoghurtbegre, små poser og emballasje som så måtte sorteres i riktig søppelkasse.

Miljøutvalg på Hellemyr skole

På Hellemyr skole har det vært et målrettet og systematisk arbeid med klima og miljø i flere år. Skolen har et eget miljøutvalg som består av elever fra flere trinn, men flest fra 7. trinn. Lederen av miljøutvalget sitter også i skolens styre sammen med lederen av elevrådet.

Miljøutvalget sjekker at klassene sorterer søpla på rett måte, passer på at gjenglemt tøy kommer til rett eier og følger opp at klassene plukker søppel når de skal. Miljøutvalget har også fått igjennom at elevene kan få frukt gjennom fruktordningen, og de deler ut og passer på at klassene får den frukten de skal ha.

I tillegg arrangerer miljøutvalget flere konkurranser som melkebrettkonkurranser og konkurranse innenfor kortreist mat. Miljøutvalget arrangerer også en dans for hele skolen hver måned og koordinerer skolens deltakelse på strandryddedagen. Utvalget planlegger også å gjennomføre en årlig grønn dag for hele skolen.

Miljøutvalget arrangerer også *Operasjon klessnor*, der det er fokus på gjenglemt tøy. Alt gjenglemt tøy blir hengt opp i skolegården på klessnorer. Tøy som ikke blir hentet blir gitt til en veldedig organisasjon.

5.0 Tilstandsrapport for grunnskolen

Det er fastsatt i opplæringsloven at skoleeiere plikter å utarbeide en årlig rapport om tilstanden i opplæringen. I Meld. St. nr. 31 (2007-2008) fremgår det at det er viktig at styringsorganene i kommuner og fylkeskommuner har et bevisst og kunnskapsbasert forhold til kvaliteten på grunnopplæringen. Dette er nødvendig for å følge opp utviklingen av sektoren på en god måte.

Den årlige rapporten skal drøftes av skoleeieren, dvs. av kommunestyret, fylkestinget og den øverste ledelsen ved de private grunnskolene, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Tilstandsrapporten skal omtale læringsresultater, frafall og læringsmiljø.

Nasjonale sektormål for skole

- *Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø.*
- *Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet sitt potensial.*
- *De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse.*
- *Alle lykkes i opplæringen og utdanningen.*

5.1 Læringsmiljø

5.1.1 Elevundersøkelsen

Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring. Skoleeiere og skoleledere er pålagt å gjennomføre Elevundersøkelsen for elever på 7. og 10. trinn og Vg1. I tilstandsrapporten er disse læringsmiljøindekser obligatoriske:

- **Støtte fra lærer:** Indeksen viser elevenes opplevelse av emosjonell og faglig støtte fra lærer.
- **Vurdering for læring:** Indeksen kartlegger elevenes opplevelse av de fire prinsippene i vurdering for læring.
- **Læringskultur:** Indeksen viser om elevene opplever at skolearbeidet er viktig for klassen og om det er rom for å gjøre feil i læringsarbeidet.
- **Mestring:** Indeksen viser elevenes opplevelse av mestring i forbindelse med undervisning, lekser og arbeid på skolen.
- **Elevdemokrati og medvirkning:** Indeksen viser elevenes opplevelse av mulighet for å medvirke i arbeidet med fagene, og om de får bli være med å bestemme klasseregler og delta i elevrådsarbeid.
- **Andel elever som mobbes (prosent):** Se egne diagram.

Lokale mål

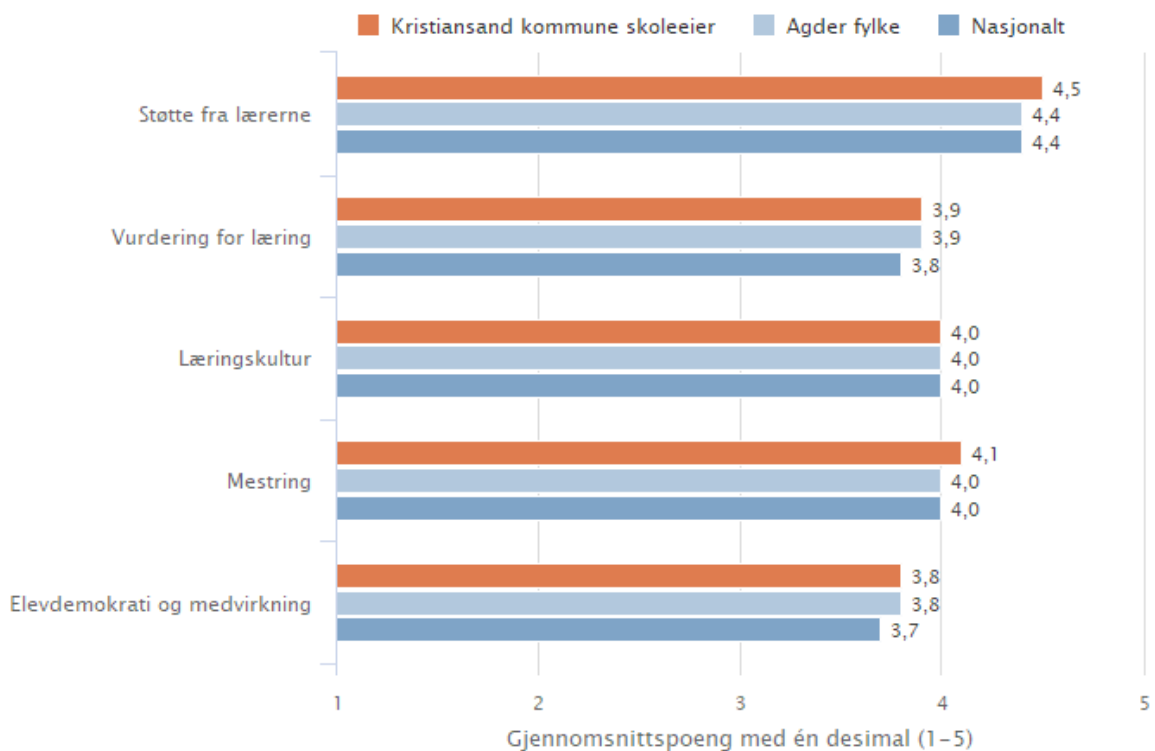
Retningsmål:

- *I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.*
- *I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.*

Periodemål	Indikator ¹⁷	Resultat 2020	Mål 2021
Alle barn og unge får et sammenhengende utdanningsløp og aktivitet ut fra egne forutsetninger	Vurdering for læring 7. trinn (skala 1-5)	3,9	4,0
	Vurdering for læring 10. trinn (skala 1-5)	3,3	3,3
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler.	Støtte fra lærerne 7. trinn (skala 1-5)	4,5	4,5
	Støtte fra lærerne 10. trinn (skala 1-5)	4,1	4,1
Barn og unge opplever at de får medvirke og påvirker innholdet i barnehage og skole.	Elevdemokrati og medvirkning 7. trinn (skala 1-5)	3,8	3,9
	Elevdemokrati og medvirkning 10. trinn (skala 1-5)	3,4	3,4
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv	Mestring i skolen 7. trinn (skala 1-5)	4,1	4,2
	Mestring i skolen 10. trinn (skala 1-5)	3,9	4,0

Elevundersøkelsen 7. trinn

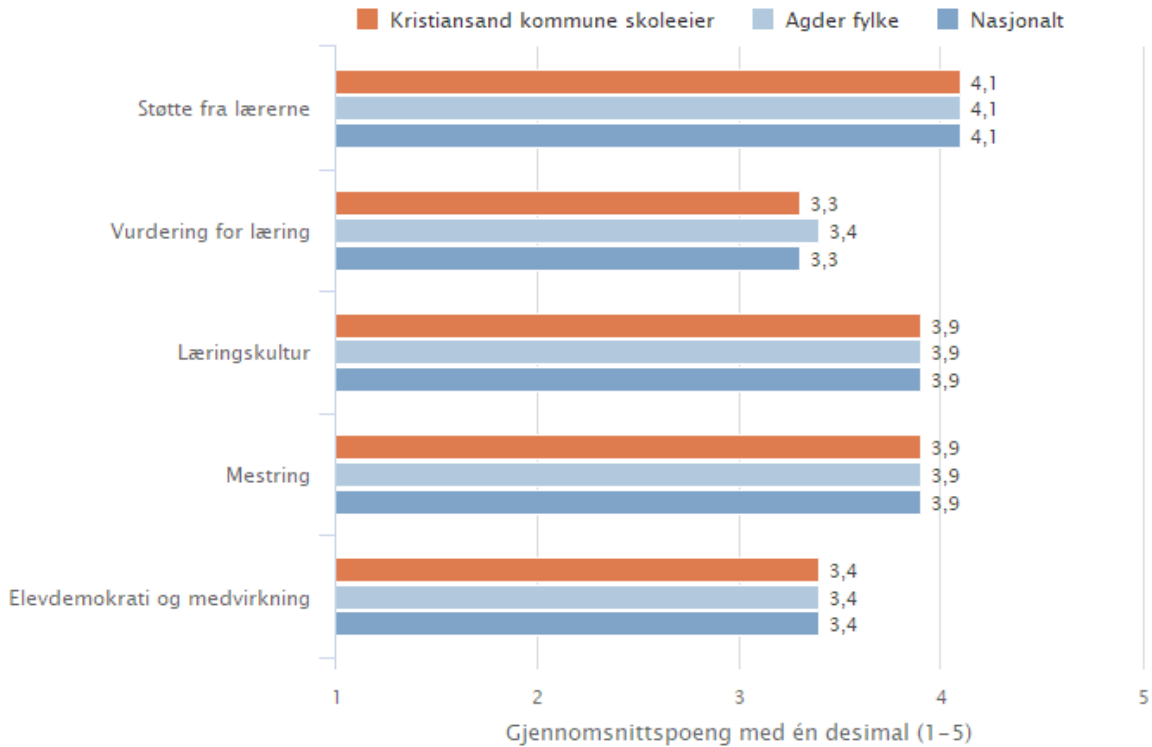

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Elevundersøkelsen, Offentlig, 2020-2021, Trinn 7, Begge kjønn

¹⁷ Indikatorene er hentet fra elevundersøkelsen.

Elevundersøkelsen 10. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Elevundersøkelsen, Offentlig, 2020-2021, Trinn 10, Begge kjønn

Skoleeiers vurdering

I en periode preget av covid-19 og kommunnesammenslåing gir elevene tilbakemelding på at de opplever god støtte fra lærerne. På 7.trinn ser vi en tendes til at elevene opplever mer støtte fra lærerne sammenlignet med landssnittet. På 10.trinn ligger vi på landssnittet. Øvrige indikatorer ligger på snitt eller over landssnittet.

5.1.2 Mobbing på skolen

Mobbing på skolen (prosent) viser andelen elever som svarer at de blir mobbet av medelever, mobbet digitalt (på skolen) og/eller mobbet av voksne på skolen 2-3 ganger i måneden eller oftere.

Andelen elever som opplever mobbing er summen av andelen elever som har krysset av på svaralternativene «2 eller 3 ganger i måneden», «Omtrent 1 gang i uken» og «Flere ganger i uken». Andelen elever som har blitt mobbet på skolen sier med andre ord ingen ting om hvor ofte elevene opplever å bli mobbet.

Lokale mål

Retningsmål:

- *I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Barn og elever opplever trygghet og trivsel i barnehager og skoler.	Andel elever som opplever mobbing 7. trinn (skala 1-5)	6,8 %	5,5 %
	Andel elever som opplever mobbing 10. trinn (skala 1-5)	4,9 %	5,4 %

Mobbing på skolen 7. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Mobbing på skolen (prosent), Offentlig, 2020-2021, Trinn 7, Begge kjønn

Mobbing på skolen 10. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Mobbing på skolen (prosent), Offentlig, 2020-2021, Trinn 10, Begge kjønn

Skoleeiers vurdering

Ambisjonen til kommunen er at alle elever i kristiansandskolen skal oppleve seg inkludert i fellesskapet og at ingen skal oppleve mobbing og utrygt skolemiljø. Resultatene viser oss at selv om vi ligger under landssnittet må det kontinuerlige arbeidet med inkludering fortsette og intensiveres, for mange barn opplever krenkelser og mobbing slik tallene viser.

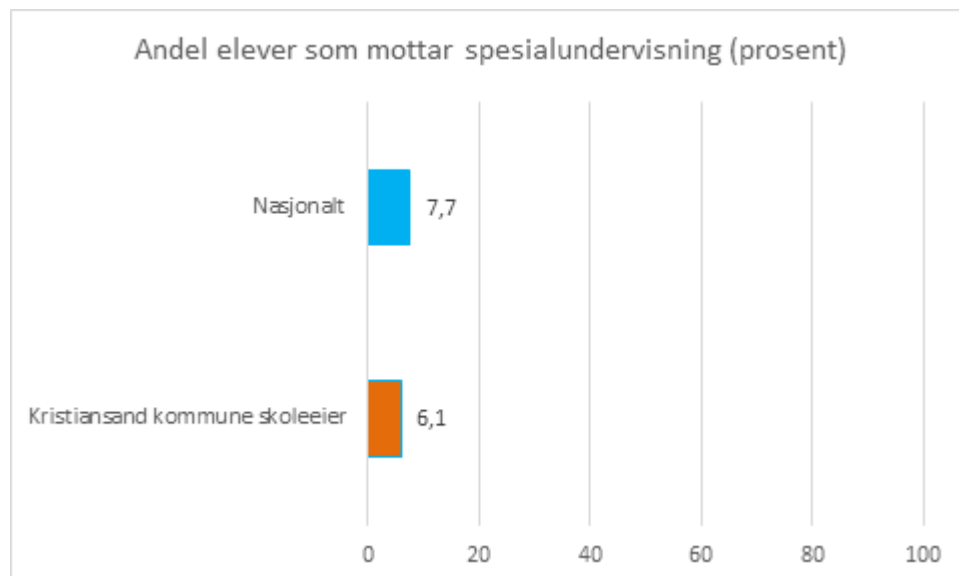
5.1.3 Spesialundervisning

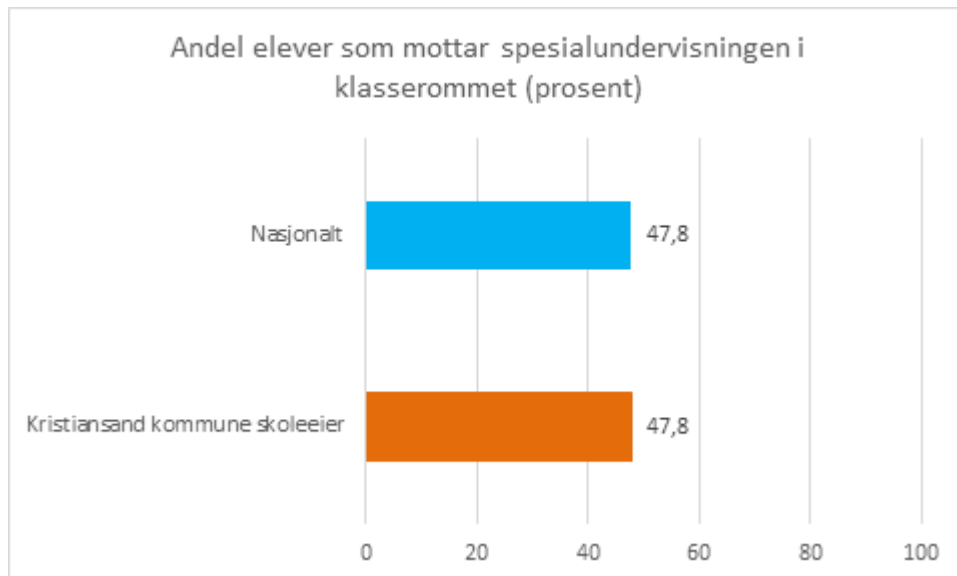
Lokale mål

Retningsmål:

- *I Kristiansand er alle inkludert i utdanningsløp og arbeidsliv.*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Andel barn som har utbytte av det ordinære pedagogiske tilbudet i barnehager og skoler øker	Andel elever som mottar spesialundervisning	6,1 %	6,8 %
	Andel elever som mottar spesialundervisningen i klasserommet.	47,8 %	50,0 %

Skoleeiers vurdering

Et overordnet mål for arbeidet på både individ og systemnivå, er at barn opplever seg inkludert i fellesskapet sosialt og faglig, uavhengig av om de får tilbudet/opplæringen innen det ordinære eller som en del av spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning.

Kristiansand kommune har en lavere andel elever som mottar spesialundervisning enn landssnittet. Andelen elever som mottar spesialundervisning i klasserommet sammenfaller med landssnittet.

Vi må fortsatt jobbe for at hjelpen må komme tidligere i alder og utvikling av problematikk. Vi har ennå ikke klart å snu ressursinnsatsen fra ungdomstrinn til tidlig i skoleløpet. Det er fortsatt langt flere gutter enn jenter som mottar spesialundervisning.

5.2 Læringsresultater

Alle elever som går ut av grunnskolen skal mestre grunnleggende ferdigheter. Dette er ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og i arbeidslivet.

5.2.1 Nasjonale prøver 5. trinn

Om lesing

Nasjonale prøver i lesing kartlegger i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med mål for den grunnleggende ferdigheten lesing slik den er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag i LK06. De nasjonale prøvene i lesing omfatter tre aspekter: Elevene skal vise at de kan:

1. finne informasjon
2. forstå og tolke
3. reflektere over og vurdere tekstens form og innhold

Om regning

Nasjonale prøver i regning skal kartlegge i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med mål for den grunnleggende ferdigheten regning, slik den er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag i LK06. Dette innebærer at nasjonale prøver i regning ikke er en prøve i matematikk som fag.

De nasjonale prøvene i regning dekker tre innholdsområder:

- tall
- måling
- statistikk

Prøvene i regning tar utgangspunkt i hvordan elevene anvender regning i ulike faglige og dagligdagse sammenhenger. Dette innebærer at elevene forstår hvordan de:

- kan løse en gitt utfordring
- kan løse problemet ved hjelp av regneoperasjoner
- kan vurdere om svarene er rimelige
- kan ha effektive strategier for enkel tallregning

Om engelsk

Engelsk er ikke en del av de grunnleggende ferdighetene som er integrert i kompetansemål i læreplanene i alle fag i LK06. Prøvene tar utgangspunkt i kompetansemål i ett fag – engelsk. Oppgavene (på 5. trinn) er knyttet til disse ferdighetene:

- finne informasjon
- forstå hovedinnholdet i enkle tekster
- forstå vanlige ord og uttrykk knyttet til dagligliv og fritid
- forstå betydningen av ord og uttrykk ut fra sammenhengen de er brukt i
- bruke vanlige grammatiske strukturer, småord og enkle setningsmønstre

Diagrammet viser gjennomsnittet av elevenes skalapoeng og usikkerheten knyttet til dette gjennomsnittet. Søylene viser intervallet på skalaen der hovedvekten (60 prosent) av elevene er. Dette er et mål på spredningen i elevenes resultater. På 5. trinn plasseres elevene på 3 mestringsnivåer, hvor mestringsnivå 1 er lavest. Presentasjonen viser en oversikt over prosentvis fordeling av elever på mestringsnivåer.

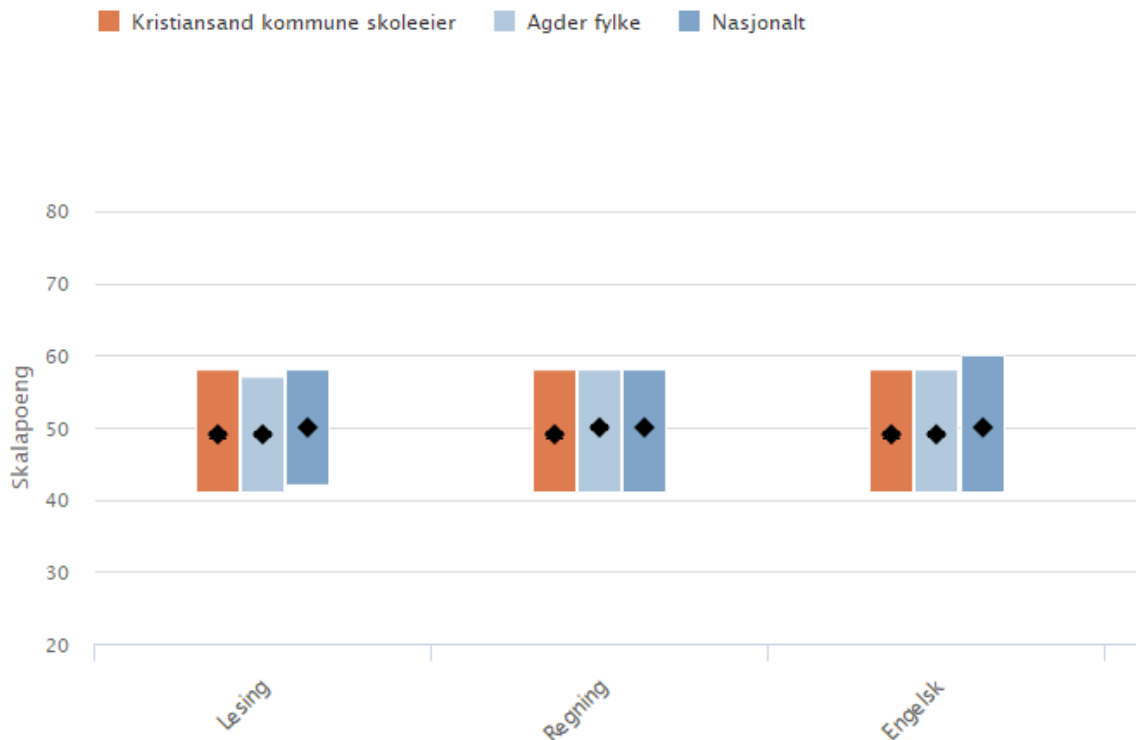
Lokale mål

Retningsmål:

- *I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv.	Andel elever på de to øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i lesing 5. trinn	73,5 %	77,0 %
	Andel elever på de to øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i regning 5. trinn	73,7 %	78,0 %

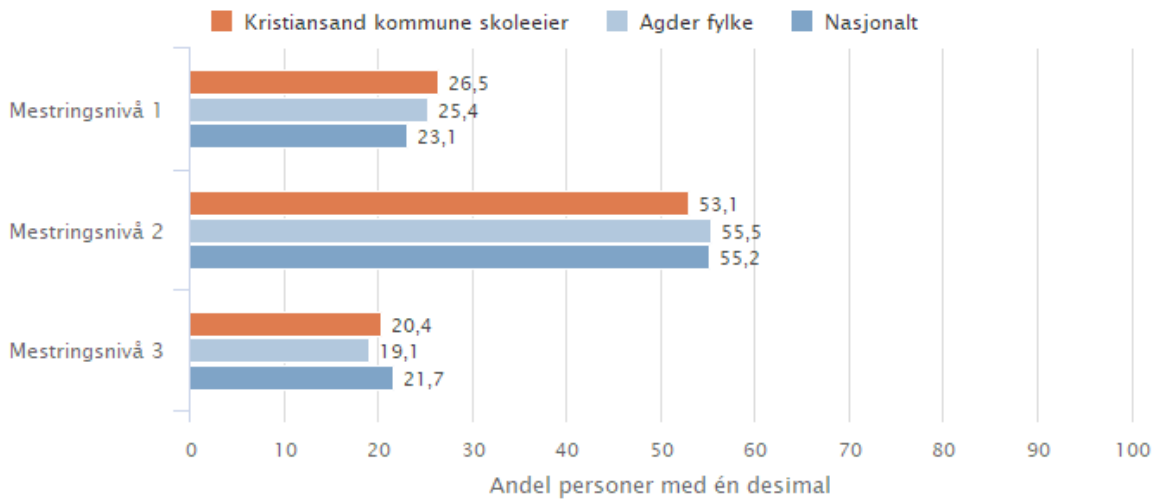
Resultater på nasjonale prøver 5. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Offentlig, 2020–2021, Trinn 5, Begge kjønn

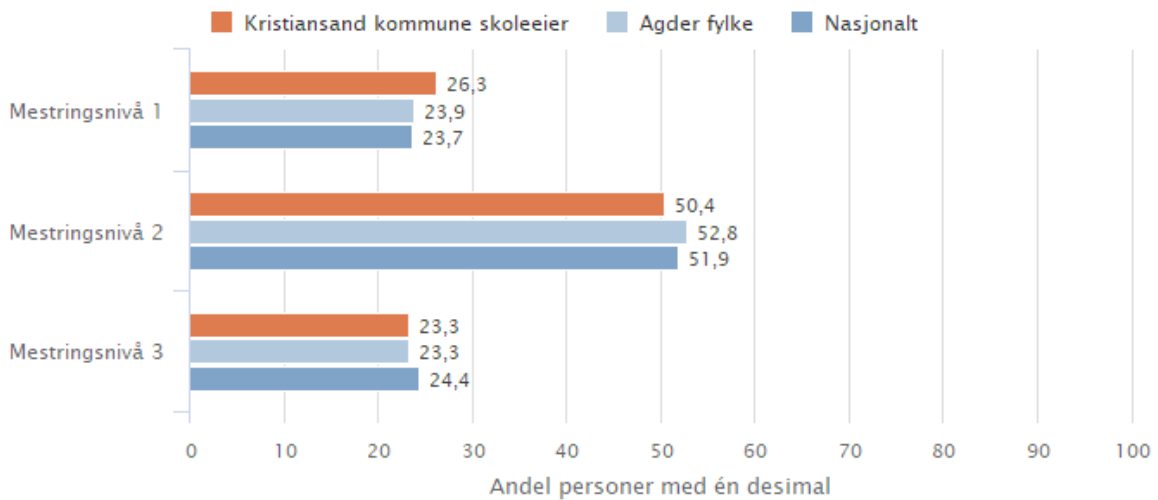

Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 5. trinn lesing

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Lesing, Offentlig, 2020-2021, Trinn 5, Begge kjønn

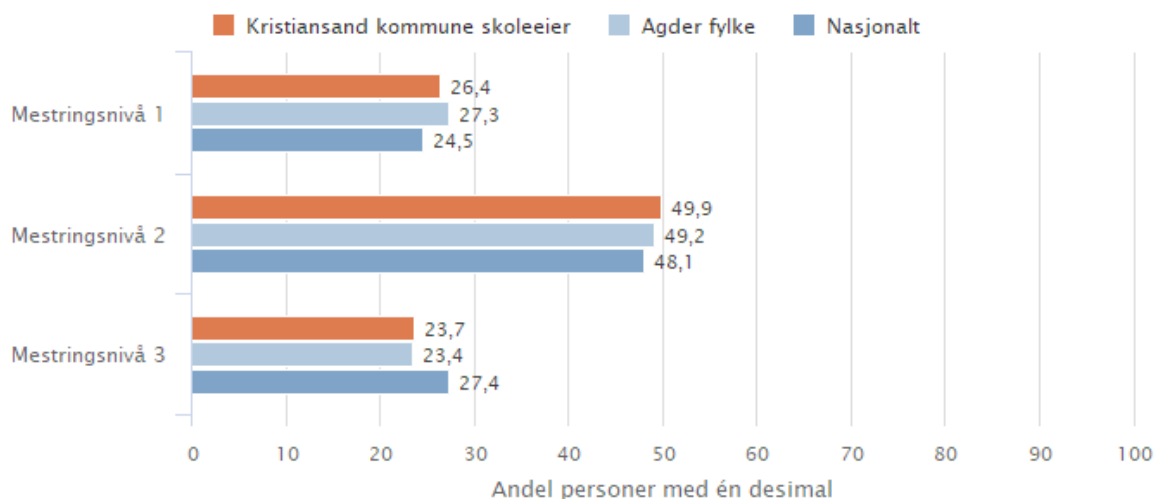
Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 5. trinn regning

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Regning, Offentlig, 2020-2021, Trinn 5, Begge kjønn

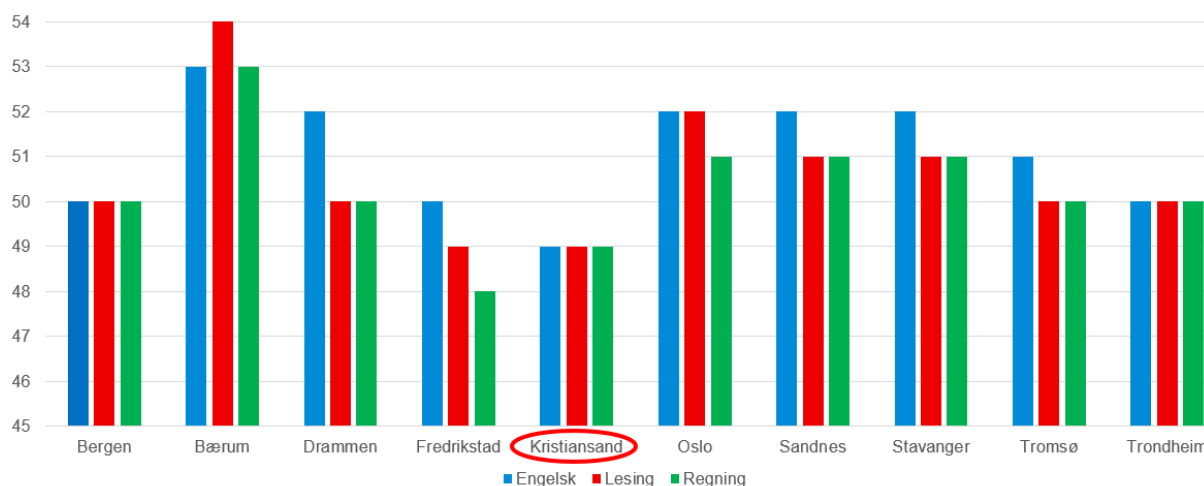

Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 5. trinn engelsk

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver 5. trinn, Engelsk, Offentlig, 2020–2021, Trinn 5, Begge kjønn

Resultater på nasjonale prøver 5. trinn sammenlignet med ASSS-kommunene

Skoleeiers vurdering

Kristiansand kommunes ambisjon er at ingen elever er på mestringsnivå 1 når de har nådd 5. trinn. Tallene viser oss at vi har en god vei å gå før dette er oppfylt. Dette krever systematisk arbeid med fagfornyelsen og inkluderende læringsmiljøer i tida som kommer. Kommunen legger til rette for arenaer hvor skolene sammen utvikler profesjonelle lærende fellesskap. På bakgrunn av felles refleksjoner og grundige analyser av sine læringsresultater, utvikler skolen en praksis hvor alle elevene oppfyller sitt potensiale for sosial og faglig læring.

5.2.2 Nasjonale prøver ungdomstrinn

Om lesing

Nasjonale prøver i lesing skal kartlegge i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med målene for den grunnleggende ferdigheten lesing, slik den er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag i LK06. Dette innebærer at nasjonale prøver i lesing ikke er en prøve i norskfaget.

De nasjonale prøvene i lesing omfatter tre aspekter ved lesing. Elevene viser at de kan:

1. finne informasjon
2. forstå og tolke
3. reflektere over og vurdere tekstens form og innhold

Om regning

Nasjonale prøver i regning kartlegger i hvilken grad elevenes ferdigheter er i samsvar med mål for den grunnleggende ferdigheten regning, slik den er integrert i kompetansemål i læreplaner for fag i LK06. Dette innebærer at nasjonale prøver i regning ikke er en prøve i matematikk som fag. De nasjonale prøvene i regning dekker tre innholdsområder:

- tall
- måling
- statistikk

Prøvene i regning tar utgangspunkt i hvordan elevene anvender regning i faglige og dagligdagse sammenhenger. Dette innebærer at de:

- forstår og kan reflektere over hvordan de best kan løse en gitt utfordring
- kan løse problemet ved hjelp av regneoperasjoner
- kan vurdere om svarene de får er rimelige
- kan vise effektive strategier for enkel tallregning

Om engelsk

Engelsk er ikke en del av de grunnleggende ferdighetene som er integrert i kompetansemål i læreplanene i alle fag i LK06. Prøvene tar utgangspunkt i kompetansemål i ett fag – engelsk. Oppgavene for ungdomstrinnet er knyttet til disse ferdighetene:

- finne informasjon
- forstå og reflektere over innholdet i tekster av ulik lengde og forskjellige sjangere
- beherske et ordforråd som dekker dagligdagse situasjoner
- forstå betydningen av ord og uttrykk ut fra sammenhengen de er brukt i
- forstå bruken av grunnleggende regler og mønstre for grammatikk og setningstyper

Diagrammet viser gjennomsnittet av elevenes skalapoeng og usikkerheten knyttet til dette gjennomsnittet. Søylene viser intervallet på skalaen der hovedvekten (60 prosent) av elevene er. Dette er et mål på spredningen i elevenes resultater. På 8. trinn plasseres elevene på 5 mestringsnivåer, hvor mestringsnivå 1 er lavest. Presentasjonen viser en oversikt over prosentvis fordeling av elever på mestringsnivåer.

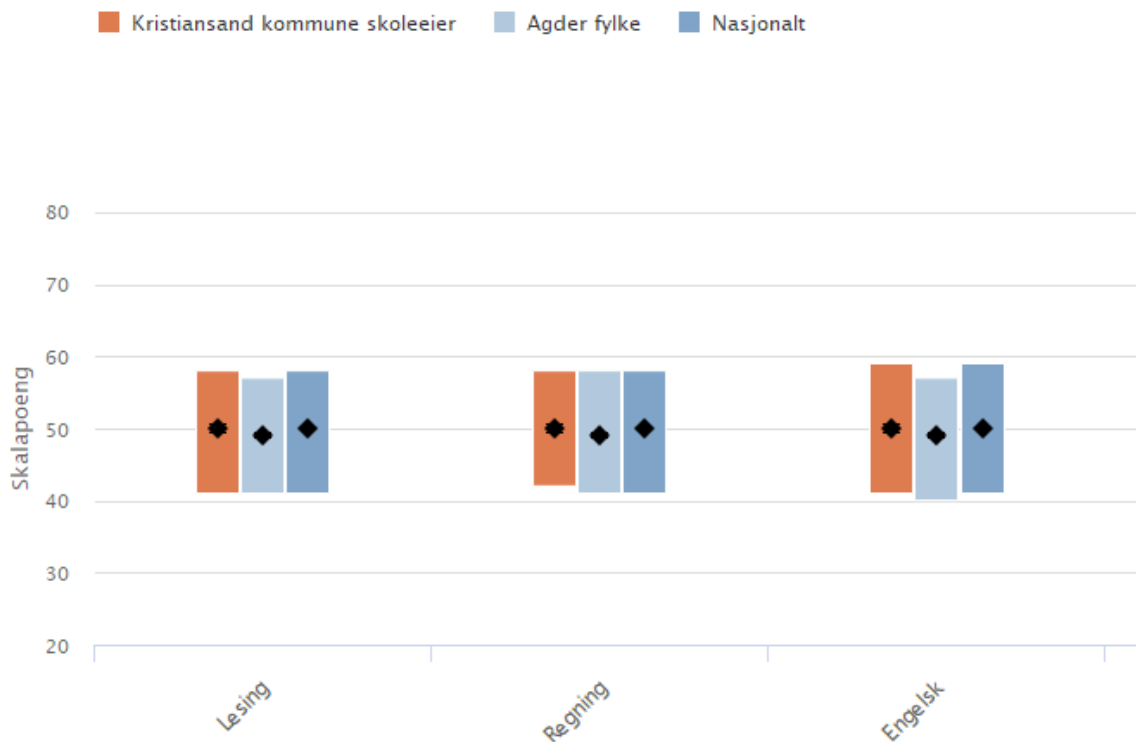
Lokale mål

Retningsmål:

- *I Kristiansand opplever alle barn og unge trygghet, verdighet, tilhørighet, mestring og deltakelse i fellesskapet.*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Barn og unge opplever mestring og utvikler ferdigheter i å mestre eget liv.	Andel elever på de tre øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i lesing 8. trinn	71,5 %	75,0 %
	Andel elever på de tre øverste mestringsnivåene på nasjonale prøver i regning 8. trinn	70,1 %	70,0 %

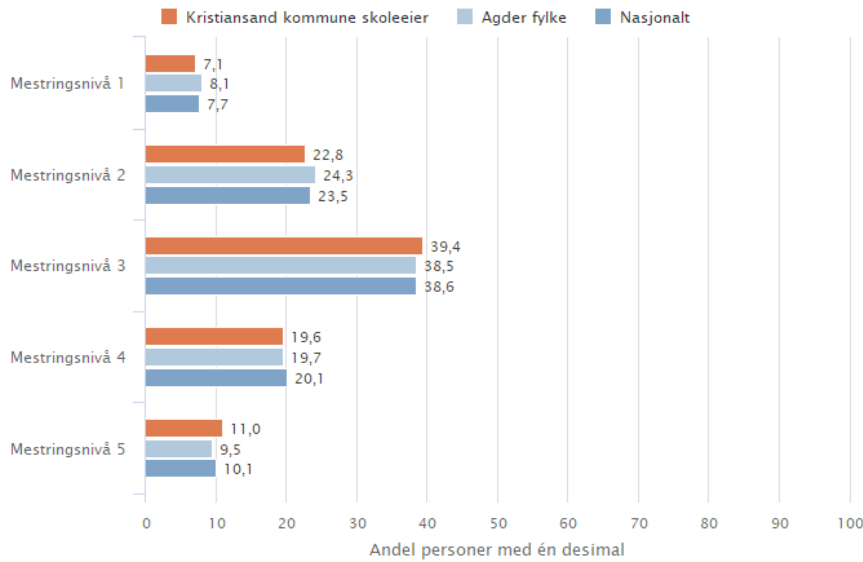
Resultater nasjonale prøver 8. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Offentlig, 2020-2021, Trinn 8, Begge kjønn

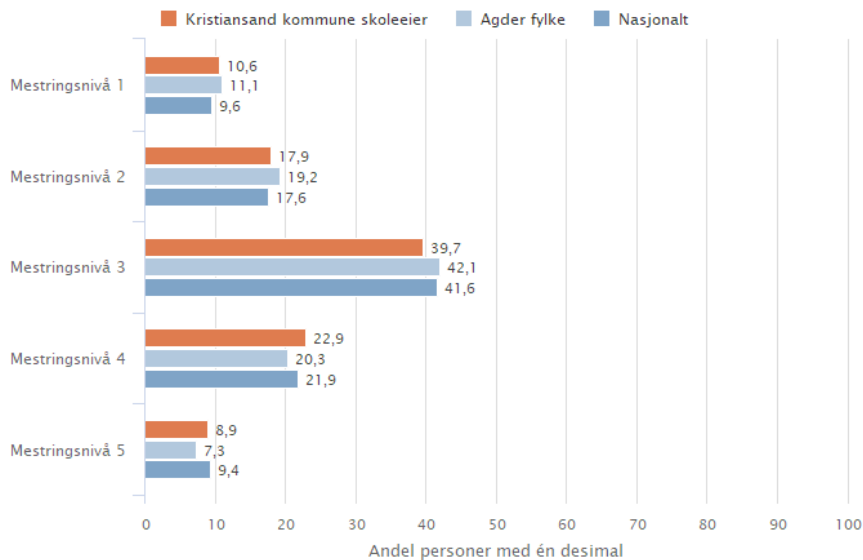

Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 8. trinn regning

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Regning, Offentlig, 2020-2021, Trinn 8, Begge kjønn

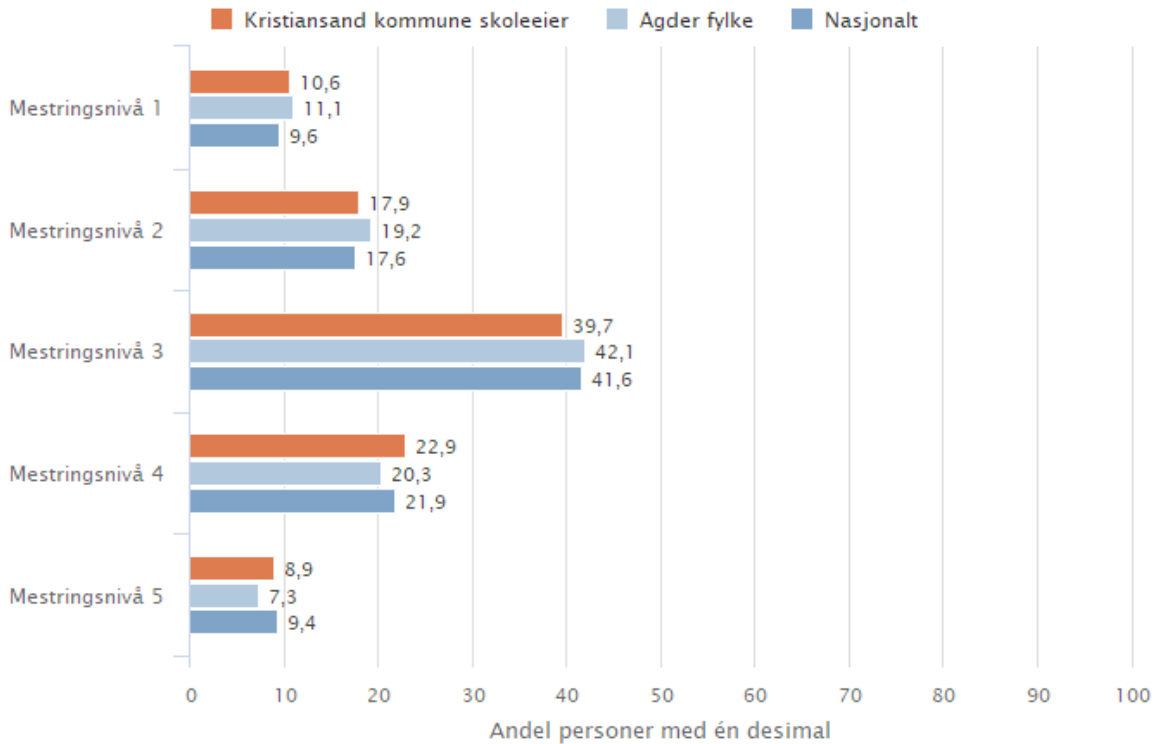
Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 8. trinn lesing

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Lesing, Offentlig, 2020-2021, Trinn 8, Begge kjønn

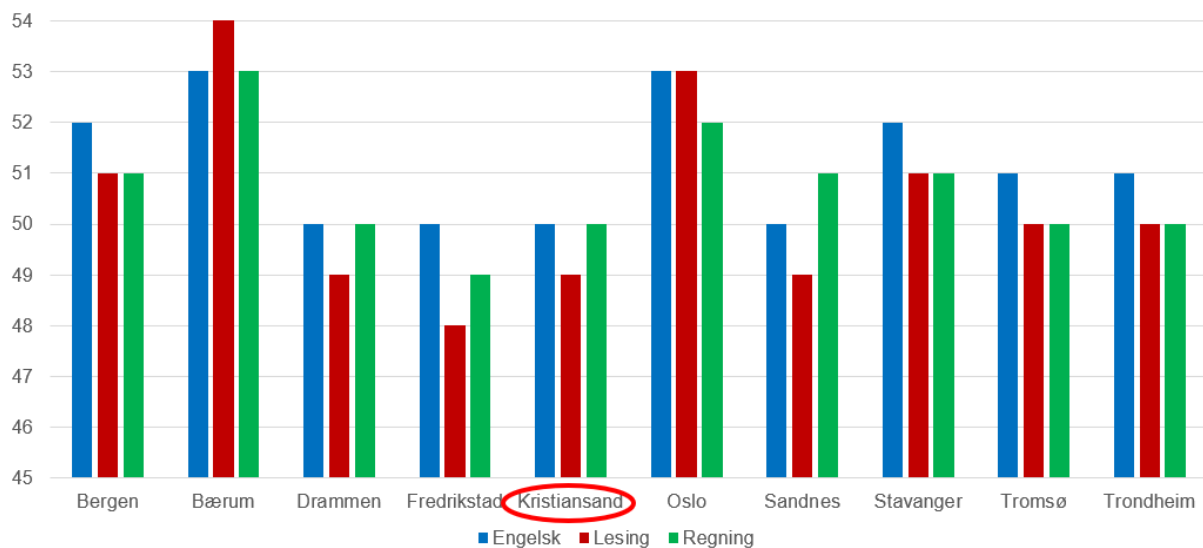

Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 8. trinn engelsk

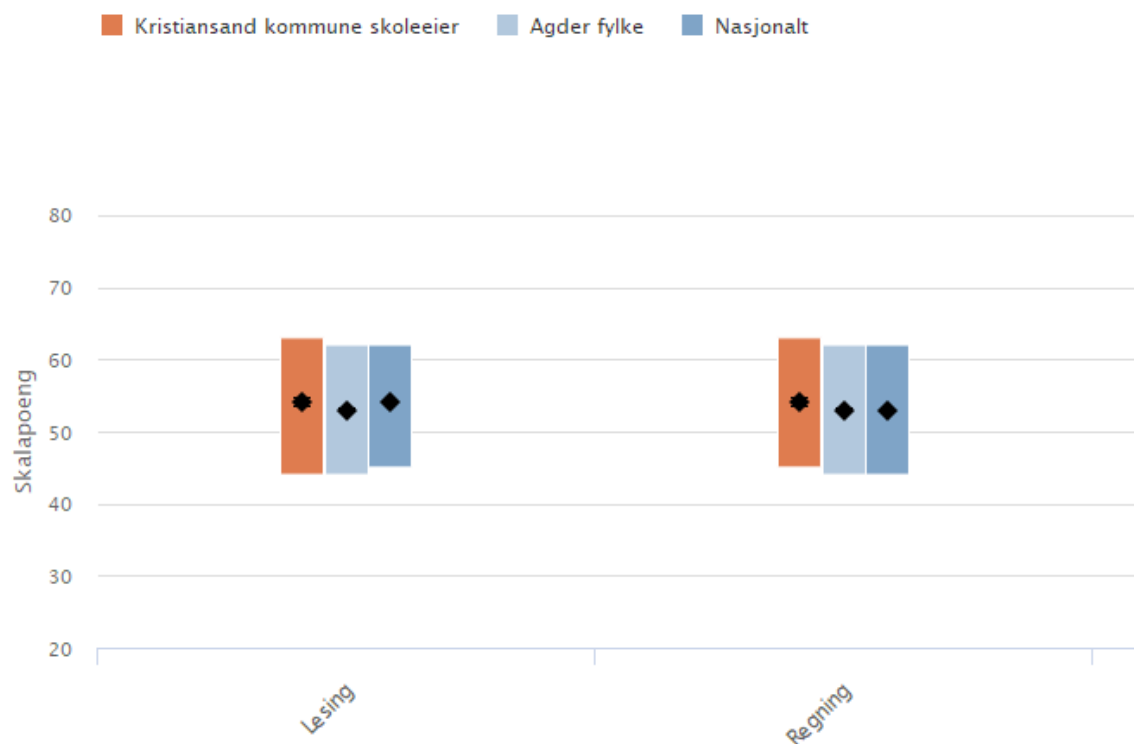
Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Lesing, Offentlig, 2020-2021, Trinn 8, Begge kjønn

Resultater på nasjonale prøver 8. trinn sammenlignet med ASSS-kommunene

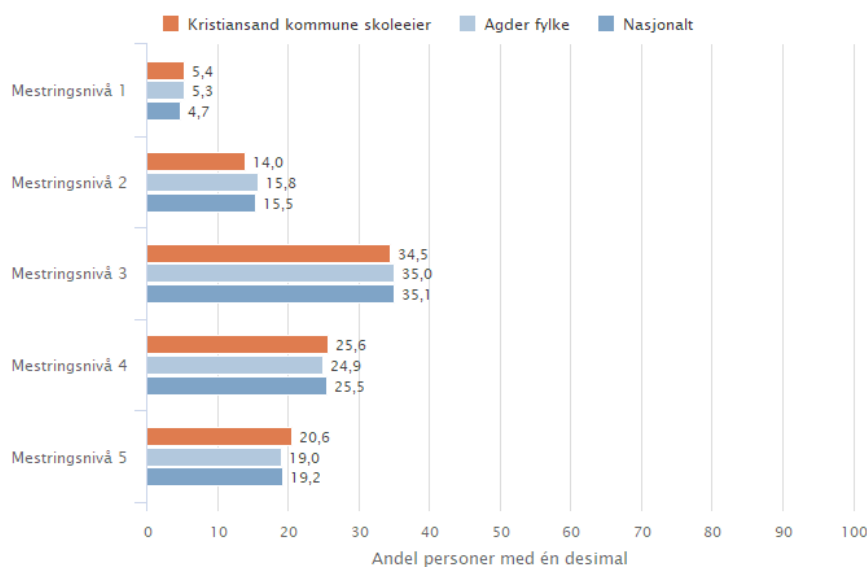

Resultater nasjonale prøver 9. trinn

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Offentlig, 2020-2021, Trinn 9, Begge kjønn

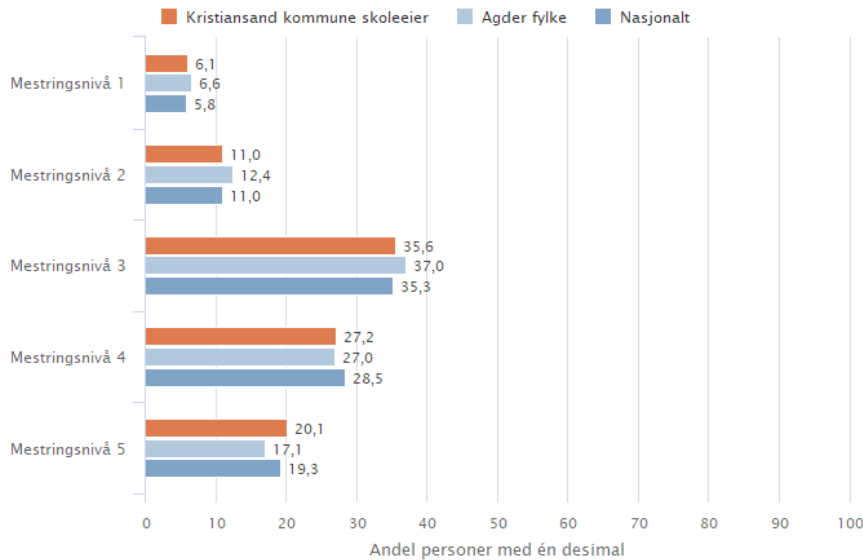
Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 9. trinn regning

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Regning, Offentlig, 2020-2021, Trinn 9, Begge kjønn

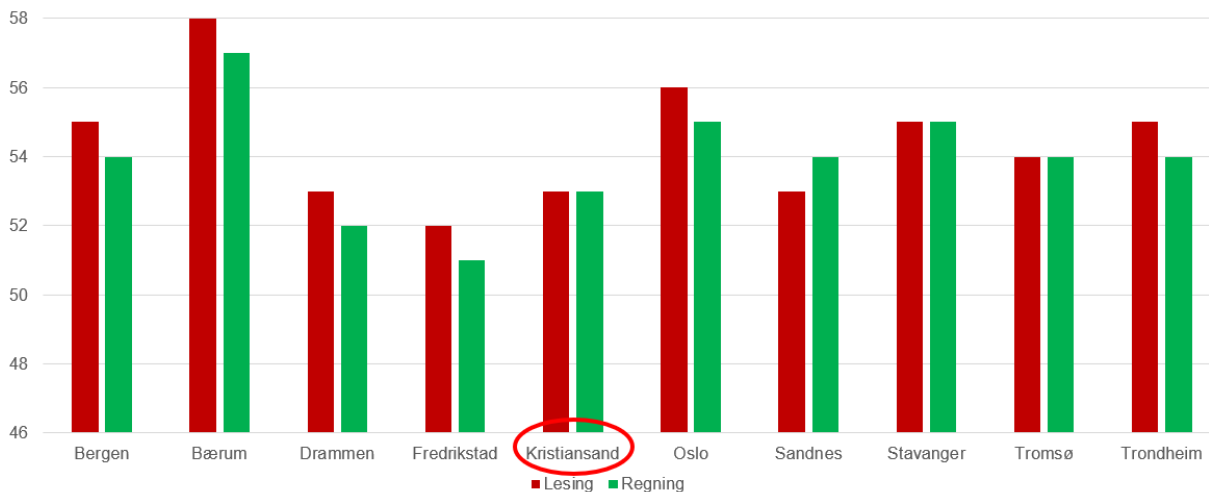

Fordeling på mestringsnivå nasjonale prøver 9. trinn lesing

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Nasjonale prøver ungdomstrinn, Lesing, Offentlig, 2020-2021, Trinn 9, Begge kjønn

Resultater på nasjonale prøver 9. trinn sammenlignet med ASSS-kommunene

Skoleeiers vurdering

I Kristiansand kommune presterer ungdomskoleelevene bedre i sammenlignet med landsnittet på nasjonale prøver enn på mellomtrinnet. Vi ser fortsatt for store forskjeller mellom enhetene, og internt på enhetene. Vi ser skoler som har jevn, god utvikling i datamaterialet over tid, men alle har ikke oppnådd denne stabiliteten ennå. Dette må vi fortsatt jobbe systematisk med å utvikle i tida som kommer.

5.2.3 Karakterer – matematikk, norsk og engelsk

Standpunktkarakterer og karakterer fra eksamen i grunnskolen og i videregående opplæring utgjør sluttvurderingen. Denne vurderingen gir informasjon om kompetansen eleven har oppnådd i faget. Vurderingen skal ta utgangspunkt i målene i læreplanverket. Graderingen beskriver at karakteren:

- 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget
- 2 uttrykker at eleven har lav kompetanse i faget
- 3 uttrykker at eleven har nokså god kompetanse i faget
- 4 uttrykker at eleven har god kompetanse i faget
- 5 uttrykker at eleven har meget god kompetanse i faget
- 6 uttrykker at eleven har svært god kompetanse i faget

Karakterskalaen er 1-6. Beste karakter er 6. Karakterene vises som gjennomsnitt.

Lokale mål

Retningsmål:

- *Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning	Karaktersnitt på skriftlig eksamen i matematikk (skala 1-6)	Avlyst	3,7
	Karaktersnitt på skriftlig eksamen i norsk hovedmål (skala 1-6)	Avlyst	3,5

5.2.4 Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er et mål for det samlede læringsutbyttet for elever som sluttvurderes med karakterer. Karakterene brukes som kriterium for opptak til videregående skole. Grunnskolepoeng er beregnet som summen av elevenes avsluttende karakterer, delt på antall karakterer og ganget med 10.

Hvis det mangler karakterer i mer enn halvparten av fagene, skal det ikke regnes ut poeng for eleven.

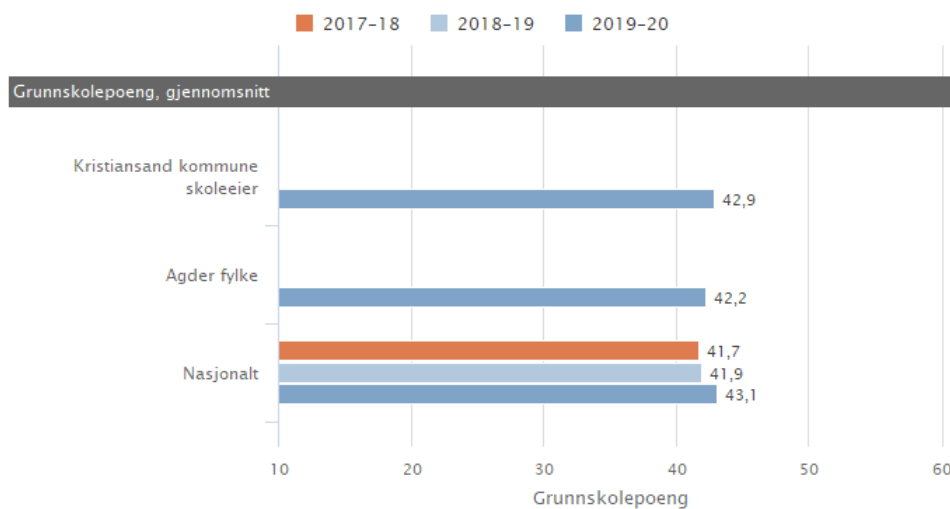
Grunnskolepoeng presenteres som karaktergjennomsnitt med én desimal.

Lokale mål:

Retningsmål:

- *Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning	Grunnskolepoeng (skala 10-60)	42,9	42,0

Kristiansand kommune skoleeier, Grunnskole, Grunnskolepoeng, Offentlig, Trinn 10, Begge kjønn

Skoleeiers vurdering

Målet for denne indikatoren er satt utfra status i 2019. Grunnskolepoengsummen i 2020 var kunstig høy fordi eksamen ble avlyst grunnet Covid-19.

Kristiansand
kommune

5.2.5 Skolebidrag 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn

Det finnes ikke data for Kristiansand kommune før 2021. Data finnes på skolenivå og er tilgjengelige på www.skoleporten.no.

5.3 Gjennomføring

Alle elever og lærlinger som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring. Kompetansebeviset skal sikre dem videre studier eller deltakelse i arbeidslivet

5.3.1 Overgangen fra grunnskole til VGO

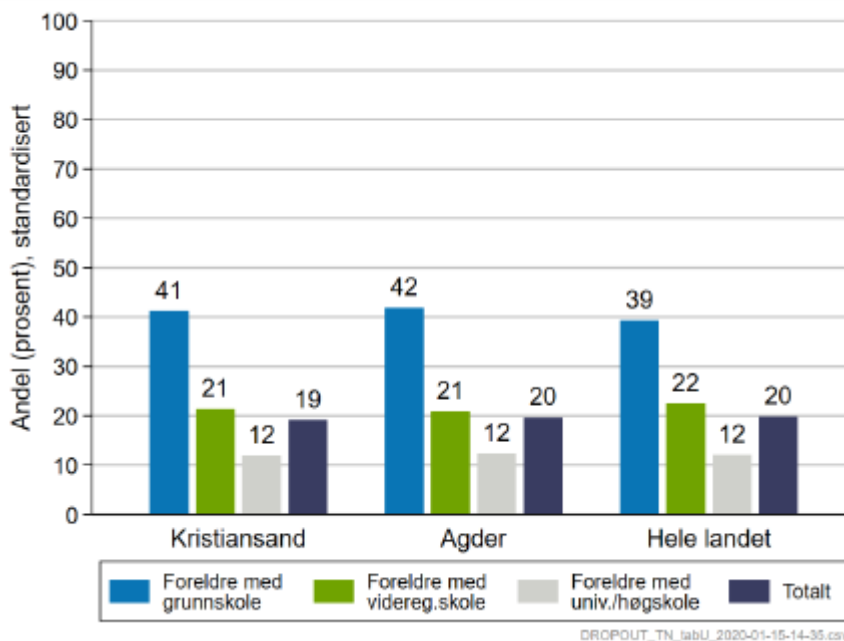
Lokale mål:

Retningsmål:

- *Kristiansand er en ledende kompetanseby hvor innbyggerne bruker og utvikler sin kompetanse.*

Periodemål	Indikator	Resultat 2020	Mål 2021
Flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning	Andel elever som gjennomfører videregående opplæring i løpet av 5 år	81,0 %	79,0 %
	Andel elever som har fullført og bestått vg1	Data blir først tilgjengelig i 2021	85,0 %

Målet for denne indikatoren er satt utfra status i 2019, og er trolig kunstig høyt i 2020 på grunn av covid-19 og avlyst eksamen.

Andelen som har sluttet i/ikke bestått videregående opplæring, status fem år etter påbegynt opplæring. Totalt og etter foreldrenes høyeste utdanningsnivå (2016-2018). Kilde: FHI

6.0 Oppsummering

- De fleste barn og unge trives i barnehage og skole, og opplever mestring og utvikling.
- Enkelte fellesskap klarer ikke å inkludere alle, og noen barn og unge opplever utenforskap og mobbing, og at det er vanskelig å mestre livet.
- De fleste elever har et godt utbytte av opplæringen og flere elever fra Kristiansand gjennomfører videregående opplæring sammenlignet med andre regioner.
- For mange barn og unge som ikke har et godt nok utbytte av opplæringen, og står derfor i fare for ikke å kunne få realisert sitt potensiale.
- Det gjøres mye bra arbeid i enhetene, men det ennå er til dels store variasjoner mellom enheter og internt i enheter.
- Vi må bedre den tverrfaglige samhandlingen, og lykkes enda bedre med å sette innsatsen inn tidlig for å sikre at alle barn og unge og familier får riktig støtte og hjelp.
- For å skape kontinuerlig utvikling av kvaliteten i tjenestene, må vi utvikle gode rutiner og en innovativ kultur der ansatte samarbeider om å skape bedre praksis.

7.0 Merknader til Kvalitetsmeldingen for oppvekst 2019

1. Bystyret ønsker at alle skoler i kommunen skal være dysleksivennlige (65/6).
Orientering gitt i oppvekstutvalget 04.04.2021
Omtales i kapittel 4.1.8 *Inkluderende språk og lesing*.
2. Bystyret ønsker at ventetiden for oppstart av utredning i PPT bør være maks 1 måned (65/6).
Opplæringsloven setter ingen eksplisitte tidsfrister for PP-tjenestens behandling av saker om spesialundervisning, menudir legger i sin veileder til grunn at det må skje innen rimelig tid. Saksbehandlingen må være forsvarlig. Dette må suppleres av forvaltningslovens regler. Skoleeier skal ha internkontroll for å sikre at regelverket blir fulgt.
En eventuell garanti for at ventetiden for oppstart av utredning skal være maks en måned, vil kreve økte ressurser og vil derfor ha økonomiske konsekvenser.
3. Bystyret ønsker at i mobbesaker hvor det i siste instans er tale om at den ene part skal bytte skole, skal det hovedsakelig være mobberen som må bytte skole (jf. opplæringsloven 9a) (44/27).
Omtales i kapittel 4.1.6 *Arbeid for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og krenkelser*.
4. Bystyret ønsker at det som nå praktiseres ang. smittevern videreføres også etter nåværende pandemi (kunnskap må bevares) (55/16).
Det er ikke satt i gang konkrete tiltak på dette området i 2020, men arbeidet med å ivareta smittevern har ført til at nye rutiner og samarbeidsformer er utviklet.
5. Meldingen viser at det er til dels store kvalitetsmessige forskjeller mellom enheter og også internt i enheter i grunnskolen. Bystyret ønsker at det i de neste årene må settes inn ekstra innsats for å øke kvaliteten der hvor resultatene over tid er dårligere enn det man skulle forvente. (65/6).
Omtales i kapittel 4.2.2 *Videreutvikling av partnerskapet med UiA*.
6. Resultater på nasjonale prøver, og i skolebidragsindikatoren, over tid viser en klar tendens til at mellomtrinnet i Kristiansand i gjennomsnitt presterer dårligere enn i sammenlignbare kommuner. Det samme er ikke tilfelle for småskoletrinnet og ungdomstrinnet. Bystyret ønsker at det i de neste årene skal rettes et spesielt fokus mot mellomtrinnet i kommunen, for å avdekke årsaker til dette og for å forbedre læringen. (65/6)
Administrasjonen har gått gjennom data det henvises til i merknaden og sett til relevant forskning. Administrasjonen finner ingen signifikant forskjell i resultatene på nasjonale prøver på 5. trinn og 8. trinn over tid, og mener det også er uklart om disse gir informasjon om kvaliteten på henholdsvis småtrinnet, mellomtrinnet eller ungdomstrinnet. Regjeringen satte i 2019 ned en ekspertgruppe for skolebidrag for å finne ut mer om hvorfor noen skoler lykkes. Ekspertgruppa som ble ledet av professor Sølvi Lillejord konkluderte i sin delrapport i 2020 med at det er ikke mulig å finne noen klare kjennetegn på de skolene som skårer høyt på disse indikatorene over tid, og at skolebidragsindikatorerne ikke kan brukes til å peke på faktorer som gjør at noen skoler bidrar mer enn andre. Når administrasjonen etter

pandemisituasjonen vil ha normal kapasitet, vil vi jobbe videre med å se om vi har et kunnskapsbasert belegg for å vurdere om det vil være hensiktsmessig å rette et spesielt fokus mot mellomtrinnet. Kunnskapsgrunnlaget fra sluttrapporten til ekspertgruppen for skolebidrag, [En skole i vår tid](#), som ble ferdig 04.05.2021, vil være sentral i dette arbeidet.

7. Kvalitetsmeldingen opererer med både overordnet mål og delmål for sektoren som aldri har vært oppe til politisk behandling i nye Kristiansand. Bystyret ønsker at det snarest mulig blir en politisk behandling og stadfesting av hvilke mål sektoren skal styres etter. Dette gjelder også mål for de andre sektorene i kommunen. (46/25).
Omtales i kapittel 4.0 *Kvalitetsarbeidet innenfor våre satsingsområder*.
8. Lærere med god kompetanse i fag gir bedre læring. Bystyret ber derfor om at det påses at skolene så langt det er mulig bruker lærere med godkjent fagkompetanse til undervisning i de respektive fag. (63/8).
Data for 2020-21 er ikke tilgjengelig, men data for 2019-20 viser at andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning var 97,4 % for Kristiansand, 96,6 % for Songdalen og 97,7 % for Søgne.
9. Bystyret ønsker at neste kvalitetsmelding tydelig viser hvordan faglige resultater på den enkelte skole brukes i utviklingsarbeid og i ledelsesdialog for å øke læringen. (40/31).
Omtales i kapittel 4.1.10 *Strategier og tiltak for å utvikle kvalitet*. Orientering ble gitt i oppvekstutvalget 01.12.20 i forbindelse med presentasjon av resultater på nasjonale prøver.
10. Statistikk over resultater på ungdomstrinnet viser at elever i gamle Søgne har dårligere resultater på eksamener og nasjonale prøver enn elever i gamle Kristiansand. Samtidig har de oppnådd høyere standpunkt karakterer. Dette kan tyde på en forskjellig vurderingspraksis og dermed urettferdighet i forhold til inntak på videregående opplæring. Bystyret ber derfor om at det arbeides for at vurderingspraksis skal være mest mulig lik på kommunens ungdomsskoler. (40/31).
Omtales i kapittel 4.1.10 *Strategier og tiltak for å utvikle kvalitet*.
11. Kommunikasjonsformen mellom skole/barnehage og hjemmet varierer stort mellom enheter, til og med internt på enhetene. Daglig kommunikasjon og i noen tilfeller viktig/personlig informasjon kan forsvinne på veien hjem, den kan bli misforstått, ikke forstått pga. språkutfordringer eller blir ikke mottatt av foresatte. Variasjonen i kommunikasjonen er kanskje enda større motsatt vei, når foreldre skal informere skole/barnehage om fravær, avtaler og lignende. Telefon, Mail, meldingsboka, Messenger osv. Det meste brukes i dag. Kommunikasjonen mellom foresatte og skole/barnehage bør være standardisert, lettvinnt, også for fremmedspråklige, samtidig som den ivaretar personvernet. Bystyret ønsker derfor at kommunen arbeider med å utvikle en så lik og standardisert kommunikasjonsform mellom skole/barnehage og hjem som mulig. (46/25).
Det vil bli utarbeidet en egen politisk sak omkring dette i løpet av 2021.
12. Bystyret mener at det skal være fokus på medvirkning som et ledd i inkludering og demokratiforståelse. Dette gjelder tiltak innenfor: Barnehage, barn og unges medvirkning, Elevrådet, Foreldre/foresatte-organisasjonene. (64/7)
Omtales i kapittel 4.1.9 *Livslang læring og mestring*.

13. Bystyret vil prioritere systematisk arbeid og god samhandling for å kunne inkludere alle i fellesskapet. Viktige tiltak som bør videreføres: Større deltakelse i «En by for alle», Dialogmodellen som verktøy mot mobbing, Fokus på inkludering og mangfold. (56/15).
Omtales i kapittel 4.1.5 Inkluderende fellesskap.
14. Bystyret er opptatt av det overordnede målet livsmestring i læreplanen, fordi det medvirker til å utvikle et positivt selvbilde, en trygg identitet og forebygger psykisk uhelse hos elevene. Bystyret støtter ønsker derfor at disse tiltakene videreføres:- Samtaleverktøyet «Kroppen er min» i barnehagene, for å forebygge overgrep og krenkelser-«God omsorg» for elever på 3. og 8. trinn. Dette er et opplegg som handler om trygge voksne. -«Vanlig, men vondt» -et gruppeopplegg for ungdom som har opplevd skilsmisse (54/17).
«Kroppen er min!» er omtalt i kapittel 4.1.3 *Livsmestring*. De øvrige tiltakene er også videreført uten at de blir nærmere omtalt i Kvalitetsmeldingen for 2020.
15. Spesielt om et bredere fellesskap. Organiseringen av oppvekst som direktørområde legger til rette for at det skal være et tettere faglig samarbeid mellom de pedagogiske miljøene og barne- og familietjenestene. Bystyret anbefaler at legges stor vekt på systematisk utvikling av dette arbeidet. (64/7).
Omtales i kapittel 4.1.1 *Laget rundt barna*.
16. Om forskning og utvikling Kvalitetsmeldingen regner opp et stort antall utviklings -og forskningsprosjekter. Det kan se ut til at det ikke er god nok koordinering mellom disse. Bystyret ber om at ledelsen i kommunaldirektørområdet prioriterer dette arbeidet. (64/7).
Omtales i kapittel 4.2.2 *Videreutvikling av partnerskapet med UiA*.
17. Et viktig mål for FLIK-satsingen har vært at flere elever skal få spesialundervisning tilrettelagt i rammen av klasserommet. I alle 3 kommuner ser vi en klar trend hvor andelen som får undervisning i gruppe går ned fra innføringen av Flik-satsingen. Imidlertid ser vi at trenden har snudd det siste skoleåret, og både Søgne og Kristiansand ser vi at det har vært en ganske markant økning i andelen elever som får sin spesial-undervisning som enetimer mens man i Songdalen i stor grad har gått tilbake til gruppeundervisning. Bystyret anbefaler at man avdekker årsaken til denne utviklingen. (61/10).
For å kunne fastslå at dette er en klar trend og eventuelt påvise ulike årsakssammenhenger, vil det kreve mye ressurser og trolig et samarbeid med forskningsmiljø. Oppvekst har ikke hatt kapasitet til å kunne prioritere denne typen arbeid i 2020.
18. Flere skoler melder om en økende andel elever som strever med skolevegring og stort fravær. Bystyret anbefaler at man avdekker årsaken til denne utviklingen. (61/10)
Årsaken til at elever uteblir fra skolen er sammensatt. Vi vet at rask og koordinert innsats øker muligheten for å få elevene tilbake på skolen. Det arbeides med å revidere rutinene for oppfølging av elever som uteblir fra skolen.

19. Meldingen sier lite om alternative skoletilbud for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen i ordinær skole, og disse tilbudene har i stor grad blitt bygget ned de senere årene. Bystyret anbefaler at konsekvensene av dette kartlegges. (61/10).

Bruken av alternative opplæringsarenaer ble redusert rundt 2010 i tråd med føringene i rundskrivet som kom da: *Bruk av alternative opplæringsarenaer i grunnskolen Udir-3-2010*. Det har siden 2010 vært snever adgang for skoleeier til å ta i bruk alternative opplæringsarenaer, jf. opplæringsloven § 2-3, for enkeltelever med rett til spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1. Direktoratet understreker at det skal være hensynet til eleven, ikke hensynet til skolen eller kommunen som er det avgjørende for bruk av en alternativ opplæringsarena.

20. Som del av arbeidet med Individuell Plan (som beskrevet på side 13 i meldingen) ønsker bystyret tettere samarbeid mellom barnevern, politi, skole, psykisk helsevern og familie, slik at det raskt kan settes inn nødvendige og riktige tiltak. (39/32).

Det følger av retten til Individuell plan at brukere med behov for langvarig og sammensatte tjenester også skal tilbys koordinator – uavhengig om individuell plan blir valgt. Oppvekst organiserer tettere samarbeid mellom tjenester gjennom Familiens hus i fem geografiske områder i byen. Oppvekstreformen forsterker oppmerksomheten på tverrfaglig samarbeid, for raskest mulig å kunne sette inn nødvendige og riktige tiltak. Et eget prosjekt mellom oppvekst og Helse og mestring, skal i løpet av 2021 skissere fremtidig organisering av Koordinerende enhet (KE) i kommunen. KE er lovpålagt og skal sikre at innbyggere i Kristiansand opplever høy kvalitet på den tverrfaglige samhandlingen. Egen sak om dette legges frem til politisk behandling.

21. På side 14 i meldingen kan det leses at barnevernstjenesten i Kristiansandsregionen har få hasteflyttinger sammenlignet med andre kommuner i sammenlignbare KOSTRA-gruppe, hvilket er bra. Bystyret ønsker å forsterke dette ved at meklingskompetansen i barnevernet økes, så uenigheter i forbindelse med barnets omsorg løses på en minst mulig inngripende måte. (49/22)

Omtales i Tilstandsrapporten for barnevernet.

22. Som beskrevet på side 15 i meldingen startet Søgne kommune høsten 2017, i samarbeid med lokalt lensmannskontor, opp et arbeid med å utforme en handlingsplan for å forebygge alvorlig vold blant barn og unge. Planen ble ferdigstilt januar 2019, og er gitt status som arbeidsdokument i Nye Kristiansand. Bystyret ber om at arbeidsdokumentet utvikles til handlingsplan tilpasset forholdene i ny og større kommune. (51/20).

Kristiansand kommune har en politisk vedtatt kriminalitetsforebyggende plan som planmessig kan forankre en handlingsplan for å forebygge alvorlig vold blant barn og unge. Av kapasitetsmessige grunner er det konkrete arbeidet med handlingsplanen ikke satt i gang. Like fullt er kompetansen og verktøyene for å gjøre de systematiske og treffsikre voldsrisikovurderingene som arbeidsdokumentet beskriver, aktivt i bruk i situasjoner der tjenestene finner det nødvendig.

23. Grunnet sterkt minkende behov er tjenesten for bosetting og integrering av enslige, mindreårige flyktninger nedbygget kraftig. Det minskede behovet kommer likevel ikke av at det er færre enslige, mindreårige flyktninger i verden enn det var før, men som et resultat av at det for tiden kommer færre av disse til Norge. Som erfart tidligere er dette noe som kan endre seg på meget kort varsel, og bystyret ber

sektoren være beredt til å øke tilbudet om behovet skulle vise seg å øke igjen. (39/32).

Tjenesten for bosetting og integrering lå i gamle Kristiansand kommune under oppvekstsektoren. I ny kommune ligger denne tjenesten under kommunalområdet helse og mestring. Oppvekstområdet vil være beredt til å øke tilbudet innenfor tjenestene dersom disse blir berørt av et eventuelt økt behov.

24. Som det skrives på side 19 i meldingen bidrar barnehager til å styrke barnas språkferdigheter og reduserer atferdsvansker. Barnehager er særlig viktig for minoritetspråklige barns språkutvikling i norsk og for deres videre integrering i det norske samfunnet. Bystyret ber derfor sektoren jobbe for at barnehager med høy andel fremmedspråklige barn har relevant kompetanse på språkutvikling hos flerspråklige. Barnehagene bør videre gjenspeile samfunnet i sin helhet, og de ansatte i barnehagene bør derfor representere et mangfold av kjønn, alder og etnisitet. Barnehagene bør også være tilrettelagt slik at de er tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne. (41/30).

Omtales i kapittel 4.1.8 *Inkluderende språk og lesing*.

I henhold til *Strategi for likestilling, inkludering og mangfold 2015-2022 i Kristiansand kommune* skal det være en bevisst rekruttering for å oppnå en speiling av befolkningen. Derfor skal kvalifiserte innvandrere med etnisk minoritetsbakgrunn – minst en, dersom det er flere kvalifiserte søkere - alltid innkalles til intervju.

25. Som det skrives på side 22 i meldingen skal SFO ha et rikt tilbud av lek, kultur og fritidsaktiviteter, og ikke bare være et sted barn får tilsyn. I dagens SFO er det likevel stor variasjon i tilbudene barna får. I noen deler av kommunen har under halvparten av ansatte barnefaglig utdanning. Bystyret ber sektoren jobbe for å øke andelen ansatte i SFO med barnefaglig utdanning, for å gi ordningen et faglig løft på linje som den barnehagene og grunnskolene får. (39/32).

Omtales i kapittel 4.1.4 *Trygge relasjoner*.

26. Det skrives på side 31 i meldingen at kunst, kultur og kreativitet ikke er så fremtredende i barnehagen som tidligere antatt. Disse fagområdene er en naturlig del av barnehagens egenart og bør vies større oppmerksomhet. Det er også et faktum at man innenfor de estetiske fagene kan skape gode arenaer for inkludering. Bystyret ber sektoren vurdere et samarbeide med kulturskolen og frivillige organisasjoner for å forsterke fokuset på disse områdene. (49/22)

Omtales i kapittel 4.1.9 *Livslang læring og mestring*.

8.0 Litteratur

Bowlby, J. (1973): Attachment and Loss: Vol. 2. Separation. New York: Basic Books.

Damşa, C. I. & Ludvigsen, S. (2016): Learning through interaction and co-construction of knowledge objects in teacher education, Learning, Culture and Social Interaction.

Fullan, M. & Quinn, J. (2017): Koherens i skoleutvikling. Kommuneforlaget.

Gotvassli, K.-Å. & Vannebo, B. I. (2016): Utvikling av barnehagen som lærende organisasjon. Universitetsforlaget.

Hargreaves, A. & Fullan, M. (2012): Professional capital. London & New York: Routledge.

Hattie, J. (2013): Synlig læring for lærere. Cappelen Damm Akademisk.

Haug, P. (2014): Dette vet vi om inkludering. Gyldendal Akademisk.

Irgens, E. (2016): Skolen. Organisasjon og ledelse, kunnskap og læring. Fagbokforlaget

Jacobsen, D.I. (2014): Transformativ ledelse - betydningen av offentlighet. Magma – tidsskrift for økonomi og ledelse.

Lund, I. (2018): Kommunikasjonens muligheter og utfordringer i samarbeid. Barn og unge i midten. Tverrfaglig og tverretattlig arbeid i barn og unges oppvekst. Gyldendal akademisk.

Lund, T. (2011): Skoler i nettverk - Dialogkonferanser som læringsarena. Gyldendal akademisk.

Meld. St. 6 (2019-20): Tett på – Tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.

Meld. St. 19 (2015-16): Tid for lek og læring – Bedre innhold i barnehagen.

Meld. St. 21 (2016-2017): Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen.

Meld. St. 24 (2015-16): Familien – ansvar, frihet og valgmuligheter.

Meld. St. 28 (2015-16): Fag – fordypning – forståelse – En fornyelse av kunnskapsløftet.

Mitchell, D. (2018): Inkluderende strategier til et bæredygtig utdannelsessystem. Dafolo A/S

Pianta, R.C., Hamre, B.K. & Mintz, S. (2012): Classroom Assessment Scoring System. CLASS. Brookes.

Roald, K. (2013): Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring. Akademisk forlag dk.

Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M. & Thomas, S. (2006): Professional Learning Communities: A Review of the Literature. Journal of educational Change.

Østern, T.P., Dahl, T., Strømme, A., Petersen, J. A., Østern, A-L. og Selander, S. (2019): Dybde//Læring- en flerfaglig, relasjonell og skapende tilnærming. Universitetsforlaget.

Aas, M. og Paulsen, J.M. (red.) (2017): Ledelse i fremtidens skole. Fagbokforlaget.